

ЖЕГІҚҰРТ

СЫБАЙЛАСТАРҒА ҚАРСЫ ЗАҢҒА өзгерістер енді

МАЙЛЫ ІШЕКТЕЙ БЮДЖЕТ ҚАРАЖАТЫН ЖЕМҚОРЛАРМЕН КҮРЕС ЖОҚ. СЫБАЙЛАСТЫҚҚА АЙЫПТЫЛАРДЫ АБАҚТЫҒА ДА ТОҒЫТЫП КӨРДІК. АЛАЙДА, ЖЕҢ ҰШЫНАН АЙЫЛЫ ЖИЫЛА ҚОЙМАДЫ.

Ішкен-жегендерін желкелерінен шығарып, құстырып, он есе, жүз есе айыппұл салып, өмірбақи мемлекеттік қызметке жоламайтындай жазаға да тартылды. Бірақ, қоғамдағы жемқорлық жаңбырдан кейінгі қаулаған саңырауқұлақтай өршіп тұр. Бірі тендерден, енді бірі бюджет қаражатын жымқырып, тағы бірі кәсіпкерлерден ірі көлемде пара дөметіп, торға түскен шортандай шоршып жатыр. Бүгінгі мемлекеттік қызметке келгендер халыққа адал қызмет етеміз деп емес, ебін тауып екі асаймыз деп келетін сияқты. Қарап тұрсаң ауылдың әкімдерінен бастап,

аудан әкімдерінің орынбасарлары, облыс әкімдері, олардың нөкерлері, жоғары эшалондағы министрлер сыбайластықпен шатылыпты деген ақпарды екі күннің бірінде еститін болдық. Тіпті, бұған ет үйренгендей.

Бүгінде ҚР Мемлекеттік қызмет істері және Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі жемқорлармен күресуде түрлі шаралар өткізуде. Жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселе бойынша жаңа заңнамаға өзгерістер енгізді. Бұл заңнама құлқынның құлы болған ашкөздерге сабақ болса дейміз ғой. Осы жағдаяттарға орай сыбайлас жемқорлыққа

қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша заңнамалық новеллалар тақырыбында агенттіктің Алматы облысы бойынша департамент басшысы Ернар Мақажановтың қатысуымен брифинг өткізілді. Брифинг аясында Е. Мақажанов 6 қазанда Мемлекет басшысы қол қойған үкіметтің заң жобалау жұмыстарының 2020 жылға арналған жоспарын орындау мақсатында Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі әзірлеген сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері жөніндегі заңға енгізілген ұсыныстар бойынша баяндады. Ақпарат құралдарының басын қосқан брифингте журналистер қауымы толғандырып жүрген сауалдарына жауаптар алды. Жемқорлықты жұлынға кірген жегіқұрт десек те, одан арылудың орнына, керісінше қан сорған сүліктей тұмсығын сұға түскен шенді-шекпенділер шегінер емес.

«Бетің қисық болса айнаға өкпелеме» дегендей, елге өнеге көрсететін шенділердің (бәрін бірдей сөзуден аулақпыз) яғни, ары да, қолы да таза емес, бас бармағы бүгулілерге қарап, халық қандай үлгі алады. «Алдыңғы дөңгелек қайда жүрсе, соңғы дөңгелек сонда жүреді» демекші, жоғарыдағы шенділерден көргенін жергілікті биліктегілер қайталап жүрген жоқ па, осы? Сыбайластарға қарсы күресте заңнамалардың ұдайы өзгеріп, қатқылдана түскенін қалың бұқара екі қолдарын көтеріп тұрып қолдайды. Заң шынайы жүзеге асса, жемқорлардың да жемсауы тарылатын шығар.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

НЕГЕ?

АСЫРА ПАЙДАЛАНАДЫ

Бүгінде қызмет бабын қолданып, өкілеттілігін пайдалануға бұрмалайтындардың саны артты. Жаңбырдан соңғы саңырауқұлақша қаптаған індетке жең ұшынан жалғасқан жемқорлық мәселесі қосылуда. Күн сайын әлеуметтік желі мен бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланған мәліметтерге назар аударсақ, қоғамның қай саласында болмасын осы бір дерттің дендеп келетіндігін байқаймыз. Соңғы бір ай көлемінде елде біршама қылмыстық іс орын алса, соның ішінде қызмет бабын асыра пайдалану дерегі де көптеп кездеседі. ҚР Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі Стратегия және жедел басқару департаментінің басшысы Нұрлан Жақсымбетовтың мәліметінше, екі апта ішінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметпен бұрын аяқталған қылмыстық істер бойынша 37 адамға қатысты 29 айыптау үкімі шығарылса, олардың 15-і түрлі деңгейдегі басшылар екен. Оның айтуынша, 8 адам бас бостандығынан айырылды. Сонымен бірге, жалпы сомасы 100 млн. теңгеден астам еселік айыппұлмен 19 адам сотталған. Бұл деректерге қарап жауаптылар жазасын тартыпты дегенімізбен, қоғамда мұндай әрекеттердің жиілеп келетіндігі байқалады. Мәселен, тұтқындарға құрбысының пәтерін жөндеген Қарағандыдағы тергеу изоляторының бастығы 5 жылға бас бостандығынан айырылса, Түркістан облысында 9 мың

теңге пара алған судья 3 жылға сотталды. Бұған қоса, қандай да бір мемлекеттік қызметке тұру құқығынан өмір бойына шеттетілді. Міне, азғантай ақшаға бола тұтас өмірінің мәнін қашырғандарға қарап басқаларының да заңның уысынан құтыла алмайтынын түсінсе дейміз. Бүгінде қоғамда көріп тұрса да көрмеген судья қарасы көбейді. Тіпті, қылмысқа араласып, істі болғандардың арасында құқық қорғау саласының өкілдері де бар. Жуырда Шу станциясында есірткі сатумен айналысқан полиция қызметкерлерін ұстау бойынша арнайы операция өткізілген. «Время» газетіндегі мәліметке сүйенсек, Өзіндік қауіпсіздік басқармасы қызметкерлері қуғындаған автокөліктің ішінен салмағы 55 келі болатын марихуана тапқан. Есірткі сатумен айналысты деген күдікке ілінген желілік полиция қызметкерлерін ұстау барысында біреуі қаза тауып, тағы екі адам жарақат алған. Ал Шығыс Қазақстанда мал ұрлығына қатысты бар деген күдікті тергеу кезінде қайтыс болған. Енді марқұмды тергеу барысында қинап өлтірген тәртіп сақшыларына қатысты іс қозғалып, сотқа дейінгі тергеу амалдары басталды. Осылайша қарапайым халық әділдік іздейтін судьяның да, бас амандығына жауапты құқық қорғау органдары өкілдерінің де бармақ басты, көз қысты әрекеттері көбейіп, қылмыстары күн санап өсуде. Неге?

Луна АЙДЫНҚЫЗЫ

БАСПАСӨЗ - 2021

«АЛАТАУ» қоғамдық-саяси газетіне
2021 жылға жазылу басталды

ЖАЗЫЛУ БАҒАСЫ:

редакция арқылы

1 жылға – 3640 теңге.

облыстық маңызы бар қалалар үшін "Қазпошта" арқылы

1 жылға – 4470, 20 теңге.

ауыл тұрғындары үшін

1 жылға – 4700, 80 теңге.

Началась подписка на 2021 год

на общественно-политическую газету «АЛАТАУ»

ЦЕНА ПОДПИСКИ:

с редакции

1 год – 3640 тенге.

для города областного значения через "Казпочту"

1 год – 4470, 20 тенге.

для сельского населения

1 год – 4700, 80 тенге.

Индекс: 15534

БАСПАСӨЗ –2020

АЙБАРЫ БАР «АЛАТАУ»

Серік ӘБІКЕН, облыстық «Жетісу» телерадиокомпаниясының директоры:

— Соңғы жылдары қазақ басылымдарының жағдайы қиын екені жасырын емес. Нарығымызды орыс тілді басылымдар жаулап алып жатқан кезеңде қазақы БАҚ-тың басынан бақ тайды. Қолдаудан айырылып, қорғансыздың күйін көшіп жүр. Тілімізді мемлекеттік дәрежеге көтере алмай өзгелермен жаттың тілінде тілдесеміз. Ел иесі болып отырған ұлт екінші орынға түскен мұндай жағдайда оның рухына қазық болар дүниелердің бәрі кейінгі планға ысырылатыны ақиқат. Бұған тарихи дәлел көп. Осы пиғылға жаһанды жаулап алған интернет деген жемірді қосыңыз. Қазірде соны көлденең тартып бал ашып жүргендер жетерлік. Негізі «газет-журнал өледі» деп жүрген олардікі бекер сөз, сауатты оқырманы барда еш басылым өлмейді. Оны тек қасақана өлтіруге болады.

Қазіргі кезде бюджетке телмірмеген қазақ газеттерінің көбі қайраткер азаматтардың арқасында ғана сақталып тұр. Солардың бірі – республикалық «Алатау» қоғамдық-саяси басылымы. Бас редакторы, белгілі ақын, айтыскер Айтақын Бұлғақов ағамыздың «Қазақтың бір газеті өлмесінші!» – деп қалай жанталасып жүргенін көзіміз көрді. Осы күні теледидарда жеңіл, ойсыз дүние көп, қазынаға қараған радионың үні жетер жер шамалы, жекенің бәрі орысша сайрайды, бюджет ақшасына телміргендер «Мемлекет деген – халық» (М.Тэтчер) дегенді қаперден шығарып, тек аз биліктің ығына жығыла сөйлейді. «Алатау» осы ыңғайға көнбей, қоғамның сыздап тұрған жарасын тырнай жазатын, саяси процестерді електен өткізіп, елдің көкейіндегісін қозғайтын аздың бірі, бірегейі. Дәл қазіргі уақытта бұндай асау мінез қазақ баспасөзіне ауадай қажет. Алақандай Талдықорғанда отырып Алматы мен астанадағы республикалық БАҚ көтере алмаған мәселелерге азу батырған басылым жерлестері үшін үлкен бедел, абырой. «Алатаудың» болашақта қазақ баспасөзінің тарихынан ойып орын аларына шүбә жоқ. Сөз еркіндігін бұғалық буындырған заманда сол газеттің тағдыры халқының пейіліне қарайлап тұр. Қолдауға зәру. XX ғасыр басында «Қазақ» газетін қолдаған жетісулықтар ХХІ ғасыр басында «Алатауын» арытпайды деп ойлаймын. Қалжырағанда «Әуп!» дегенде әл береді, ұлттық басылымды қолдайық, ағайын!

ТРЕНИНГ

САНЫ КӨП,
САПАСЫ ШЕ?

БҮГІНГІ ТАҢДА ӘЛЕМ БОЙЫНША ҮКІМЕТТІК ЕМЕС ҰЙЫМДАР БЕДЕЛІ АРТЫП КЕЛЕДІ. ЕЛІМІЗДЕ КҮННЕН КҮНГЕ ТІРКЕЛГЕН ҚОҒАМДЫҚ БІРЛЕСТІКТЕР ДЕ КӨБЕЮДЕ. БІРАҚ, ОЛАРДЫҢ ЖҰМЫС САПАСЫНЫҢ ҚАНШАЛЫҚТЫ ДӘРЕЖЕДЕ ЕКЕНДІГІ КӨҢІЛГЕ КҮДІК ҰЯЛАТАДЫ. ОСЫНДАЙ САУАЛДАРҒА БАЙЛАНЫСТЫ ВЕБИНАР-ТРЕНИНГ ӨТКІЗІЛДІ.

«Азаматтық бастамаларды қолдау орталығының» және Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің қолдауымен ұйымдастырылған жиын «Үкіметтік емес ұйымдардың есеп беруі» деп аталды. Тренингті үкіметтік емес ұйымдар арасында бірнеше жылғы тәжірибесі бар «ИНМИР» қоғамдық қорының директоры Светлана Ушакова жүргізді. Семинарға 25 үкіметтік емес ұйымның өкілі қатысты.

– Есеп беру дегенде біз ең алдымен тек қаражат жағын ойлаймыз. Бірақ Азаматтық қоғам өзінің адам екенін ұмытпауы тиіс. Грантты ұтып алғаннан кейін ақша жаратылғанша ғана жұмыс жасау дұрыс емес. Сондықтан әркім де есепті ең алдымен өзіне беріп, одан кейін басшыларына жүгінуі абзал» – деген семинар оқытушысы үкіметтік емес ұйым өкілдерін сауатты іс жүргізуге үндеді.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

ҚАРЖЫЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ. БҰЛ – ӘРБІРІМІЗ БІЛУГЕ ТИІС МӘСЕЛЕ. ОСЫ САУАТТЫҢ ЖОҒЫНАН АДАМДАРДА БАНККЕ БЕРЕШЕК ӨСІП, ӨЗІ ҚАРЫЗҒА БАТЫП, ҚОЛДАҒЫ БАРЫН ПИРАМИДА АЛАЯҚТАРЫНА АПАРЫП БЕРЕДІ.

ӘЛЕУМЕТТІК АХУАЛ ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ

«Шеврон» компаниясының демеушілігімен Түркітілдес журналистер қоры ұйымдастыруымен жүргізіліп келетін вебинар сериясының кезекті тақырыбы осы мәселені қамтыды. Яғни, «Әлеуметтік ахуал және қаржылық сауаттылық» тақырыбы шеңберінде экономист Мақсат Халық елдегі экономикалық ахуалды терең талдады. Естеріңізде болса, өткен жолғы сабақта банк карточкаларының ерекшеліктері мен ондағы цифрлар сырына саяхат жасалып, несиенің түрлері талданған болатын. Бұл жолғы сабақ та көбіміз біле бермейтін, біліп тұра ескере бермейтін дүниелерді еске салды. Экономист маман акцентті көбіне әлеуметтік ахуал төңірегіне қарай бұрды. Әуелі аймақ журналистеріне қарата «Бәсекеге қабілетті елдердің рейтингісі бойынша біз қай орындамыз?» деген сауалын қойды. Бұл тұста онлайн жүздесуге қатысқан журналистер шама-шарқынша ой-пікірлерін білдірді.

Бәсекеге қабілеттілік дегенімізде дәл осы рейтингке мән берген жөн. Бұл, әрине, бірінші кезекте. Бұдан өзге де бәсекеге қабілеттіліктің рейтингісін көрсететін түрлі агенттіктер бар. Бірақ, олар мемлекет санын қысқартып алады. Бұл болжамдар бойынша біз елуліктердің қатарында, тіпті отызыншы орында жүрген кездер бар. Ең негізгі рейтингтік агенттік Дүниежүзілік экономикалық форумның

Медиа тренердің сөзінше, бәсекеге қабілеттілік бойынша ең үлкен рейтингті беретін Дүниежүзілік экономикалық форум. Жыл сайын қаңтар айында Швейцарияда дүниежүзілік экономикалық форум өтеді. Оған әр жылы кем дегенде 140-тан астам мемлекет қатысады. Сол мемлекеттер ішінде Қазақстан бәсекеге қабілеттілігі бойынша қаншасыншы орында?

«2006 жылдан бастап, ә дегеннен 56 орында тұрыппыз. Шынын айту керек, бұл жақсы көрсеткіш. Бірақ, 2007, 2008 жылдарды қарасаңыз біз кейінге қарай кеттік. Оған себеп, сол жылдардағы қаржылық дағдарыс. Оның Қазақстан экономикасына да кері залалы болды. Нәтижесінде, біз одан кейінгі жылдары да макроэкономикалық көрсеткіштеріміздің нашарлап кетуіне байланысты тіпті 72 орынға дейін құлаған кезіміз болды. 2012 жылы үлкен бір секіріс жасап, одан кейінгі 2013-2014 жылдарда елу елдіктеміз, 2015 жылы рекорд жасап, 42 орынға шықтық. Ал қазіргі уақытта елуліктен шығып қалған жағдайымыз бар. Екі жыл қатарынан, 2017-2018 жылдарда 57-ші орында болсақ, 2019 жылдың қорытындысы бойынша 55-ші орындамыз.

Жалпы, дүниежүзілік форумның экономистер үшін мәні мен маңыздылығы зор. Бұрындары бұл форум Швейцарияның Даллас қаласында, оның алдында Женевада ұйымдастырылып келді. Әр жылғы қаңтар айында назарымыз осы форумда болады. Мұнда әлем экономикасы қалай дамып келді, алдағы жылдарда қалай дамуы тиіс деген сауалдарға болжам жасалады.

мәліметтеріне сәйкес болатынын айта кеткім келеді. Осыны бір жерге түртіп қойсаңыздар, алдағы уақытта қандай да бір талдау жасағанда сөзсіз қажет болады», – деген Мақсат Халық тек макроэкономикалық жағдайлар ғана емес, азаматтардың өмір сүру ұзақтығы, денсаулық жағдайы, орта білімнің деңгейі, ғылым мен инновация қалай дамып жатыр, осы бойынша да рейтингте қаралатынын тілге тиек етті. Оның айтуынша, мұнай бағасы өскен кездерде экономикамыз жақсы көрсеткіштер көрсетеді, макроэкономикалық тұрғыда, ішкі өніміміз өседі, сол бойынша біз отыздыққа кіріп кетеміз. Бірақ, денсаулық жағдайы, азаматтардың өмір сүру ұзақтығы және білім деңгейі, адами капитал тұрғысынан келгенде 80-ші орынға, тіпті одан әрі кейінге шегіне бастайды екенбіз. «Бұл дегеніңіз үлкен мәселе», – дейді ол.

Негізінен, адами капитал дамымай, мемлекеттің ұзақ мерзімде елулікте тұруы немесе отыздыққа қарай ұмтылуы көп жағдайда бекершілік болатынын баса айтқан экономист-маман бұл тұрғыда нақты шолулар да жасады.

Экономист-маманмен болған онлайн жүздесуде жұмыссыздықтың әлеуметтік-экономикалық салдары, Қазақстандағы күнкөріс деңгейі, Қазақстанның сыртқы қарызы, азаматтардың түрлі қаржылық пирамидаларға алдануының салдары туралы да кеңінен әңгіме болды. Сабақ барысында көлеңкелі экономиканың ел дамуына кері әсері, микронесиелердің мөлшерден тыс пайызы сынды өткір мәселелер де көтерілді.

Айта кетейік, әлеуметтік тақырыптағы сабақтар «Шеврон» компаниясының демеушілігімен желтоқсан айына дейін жалғаспақ.

С. ҚАСЫМБЕКҚЫЗЫ.

• ЖИЫН

ҚҰҚЫҚТЫҚ ҚҰЗІРЕТТІЛІКТІ
ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Осындай тақырыпты арқау еткен Алматы облысының үкіметтік емес ұйымдарына арналған онлайн вебинар өтті. Аталған шара облыстың «Азаматтық бастамаларды қолдау орталығының» және Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің қаржылық қолдауымен жүзеге асты.

Тренингті өткізудегі мақсат – облыстағы үкіметтік емес ұйымдар әлеуетін арттырып, құқықтық құзіреттілікті қалыптастыру. Вебинарда Алматы облысы заң консультанттары палатасының төрағасы Александр Ким білгенімен бөлісті.

– Әрбір азамат заңды білсе өзіне де, өмір сүріп отырған ортаға да қолайлы екені бәрімізге мәлім. Қазіргі заман өлшемімен алғанда азаматтық қоғамы елдің заман талабына, уақыт сұранысына сай дамуы қиын. Бұл туралы Президент Қасым-Жомарт Тоқаев та Жолдауында «Азаматтық қоғамға қолдау көрсетіп, оның әлеуетін нығайта түсу керек. Сондай-ақ, аса маңызды жалпымемлекеттік міндеттерді шешу үшін талқылау жұмыстарына азаматтық қоғамның мүмкіндіктерін кеңінен қолдану қажет» деген болатын. Ал, маңызды шешімдер қабылдау үшін заңды білу ең бірінші орындалатын талаптардың бірі, – деді тренер.

Осындай тамаша вебинар үшін қатысушылар жоба ұйымдастырушыларына алғыстарын білдірді.

Л. АЙДЫНҚЫЗЫ.

ИНФОРМАЦИОННОЕ СООБЩЕНИЕ

ПЕНСИОННЫЕ НАКОПЛЕНИЯ ВКЛАДЧИКОВ ЕНПФ ПРЕВЫСИЛИ 12,2 ТРИЛЛИОНА ТЕНГЕ

Пенсионные накопления АО «ЕНПФ» с начала текущего года увеличились на 1,4 трлн тенге или 13%. Таким образом, на 1 сентября 2020 года общая сумма пенсионных накоплений превысила 12,2 трлн тенге.

Основная сумма пенсионных накоплений сформировалась за счёт обязательных пенсионных взносов (ОПВ) и составила 11,9 трлн тенге или 97,6% от общего объема накоплений. Сумма пенсионных накоплений по обязательным профессиональным пенсионным взносам (ОППВ) составила 294 млрд тенге (2,4%), сумма пенсионных накоплений по добровольным пенсионным взносам (ДПВ) превысила 2 млрд тенге (0,02%).

На счета вкладчиков с начала 2020 года поступили пенсионные взносы в общем объёме 685,6 млрд тенге, что превысило показатель 8 месяцев предыдущего года на 8%.

Выплаты с начала года составили 117,5 млрд тенге, большая часть которых приходилась на выплаты по возрасту (39,5 млрд тенге), по выезду на ПМЖ за пределы РК (23,3 млрд тенге), переводы в страховые организации (31,5 млрд тенге), наследникам (19,8 млрд тенге), на погребение (2,4 млрд тенге).

С начала 2020 года по состоянию на 1 сентября на счета вклад-

чиков ЕНПФ было начислено более 871,9 млрд тенге чистого инвестиционного дохода, что на 443,1 млрд тенге больше в сравнении с аналогичным периодом прошлого года. Напомним, что за 8 месяцев 2019 года чистый инвестиционный доход составил 428,8 млрд тенге.

ЕНПФ создан 22 августа 2013 года на базе АО «НПФ «ГНПФ». Учредителем и акционером ЕНПФ является Правительство Республики Казахстан в лице ГУ «Комитет государственного имущества и приватизации» Министерства финансов Республики Казахстан. Доверительное управление пенсионными активами ЕНПФ осуществляет Националь-

ный Банк Республики Казахстан. С 1 января 2016 года функции по выработке предложений по повышению эффективности управления пенсионными активами переданы Совету по управлению Национальным фондом. В соответствии с пенсионным законодательством ЕНПФ осуществляет привлечение обязательных пенсионных взносов, обязательных профессиональных пенсионных взносов, добровольных пенсионных взносов, пенсионные выплаты, индивидуальный учет пенсионных накоплений и выплат, предоставляет вкладчику (получателю) информацию о состоянии его пенсионных накоплений (подробнее на www.enpf.kz)

ВКЛАДЧИКИ ЕНПФ ПОЛУЧИЛИ СВЫШЕ 11 МИЛЛИОНОВ УСЛУГ В ОНЛАЙН-ФОРМАТЕ

Единый накопительный пенсионный фонд на 1 сентября 2020 года оказал своим вкладчикам 11,8 миллионов услуг. По сравнению с аналогичным периодом 2019 года показатели снизились незначительно на 0,9%. При этом, не смотря на сложившуюся эпидемиологическую ситуацию и пандемию коронавирусной инфекции (COVID-19), в связи с которыми был принят ряд ограничительных мер в целях недопущения распространения опасного вируса и обеспечения безопасности работников и населения, вкладчики ЕНПФ продолжали получать услуги в полном объёме.

Сохранить объём оказанных услуг вкладчикам ЕНПФ удалось благодаря отлаженной работе электронных систем Фонда. Из всех оказанных на 1 сентября текущего года услуг 92,4% или 10,9 млн. операций было проведено в онлайн-формате. По сравнению с прошлым годом популярность электронных услуг выросла на 13,2%. С помощью Личного кабинета, который есть как на сайте, так и в мобильном приложении ЕНПФ, большинство наших вкладчиков, не выходя из дома получают целый спектр услуг - это получение выписки с индивидуального пенсионного счета, внесение изменений и дополнений в свои реквизиты, получение справки о наличии ИПС, подача заявления о назначении пенсионных выплат в связи с установлением инвалидности 1 или 2 группы бессрочно, отслеживание статуса заявления на выплату и (или) переезд и многое другое.

После ослабления ограничительных мер и с открытием наших филиалов в очном режиме работы с соблюдением всех мер безопасности, таких как предварительная запись на приём, проветривание, влажная уборка и дезинфекция, часть вкладчиков обслуживается

в офисах Фонда. За восемь месяцев 2020 года 820,8 тыс. услуг было оказано в наших филиалах.

В ЕНПФ имеются и отделы выездного обслуживания, которые на 1 сентября предоставили 74,4 тыс. услуг вкладчикам ЕНПФ. На данный момент данный отделы функционируют с привлечением не более 50% от штатной численности с соблюдением строгих санитарно-эпидемиологических мер. При этом осуществляется предварительная консультация (в том числе проверка на возможность получения услуг онлайн, либо очно). В случае возникновения потребности в выездном обслуживании для оформления заявлений об открытии индивидуальных пенсионных счетов по учету обязательных профессиональных пенсионных взносов (в том числе заявлений о присоединении к договору о пенсионном обеспечении за счет обязательного профессионального пенсионного взноса) и обслуживания вкладчиков (получателей), относящихся к категории социально-уязвимых слоёв населения (инвалиды 1-2 группы), они осуществляют выезд с соблюдением всех санитарно-эпидемиологических мер.

Напомним, что некоторые услуги ЕНПФ можно получить и в 300 отделениях национального почтового оператора АО «Казпочта». В городах и селах, где нет центров обслуживания ЕНПФ, вкладчики могут получить услуги, за предоставлением которых раньше нужно было ехать в ближайшие крупные населённые пункты. Так с начала года, в отделениях «Казпочты» нашими вкладчиками было получено 2392 услуги.

Отметим, что одной из задач ЕНПФ является предоставление качественных консультационных услуг и развитие информационных каналов для вкладчиков и получателей Фонда. Так, за 8 месяцев текущего года по сравнению с аналогичным периодом прошлого

года практически в 2,4 раза увеличилось количество обращений вкладчиков по каналам обратной связи: 942,3 тыс. обращений в 2020 году, против 410,7 тыс. обращений за аналогичный период 2019 года.

Напомним, получить консультацию вкладчики и получатели ЕНПФ могут в call-центре по номеру 1418 (Звонок по Казахстану бесплатный), а также консультации можно получить на корпоративном сайте www.enpf.kz, посредством чат-бота в WhatsApp и Viber по номеру +7 777 000 14 18 и на официальных страницах ЕНПФ в социальных сетях Instagram, Facebook, ВКонтакте, Twitter Telegram, Одноклассники.

ЕНПФ создан 22 августа 2013 года на базе АО «НПФ «ГНПФ». Учредителем и акционером ЕНПФ является Правительство Республики Казахстан в лице ГУ «Комитет государственного имущества и приватизации» Министерства финансов Республики Казахстан. Доверительное управление пенсионными активами ЕНПФ осуществляет Национальный Банк Республики Казахстан. С 1 января 2016 года функции по выработке предложений по повышению эффективности управления пенсионными активами переданы Совету по управлению Национальным фондом. В соответствии с пенсионным законодательством ЕНПФ осуществляет привлечение обязательных пенсионных взносов, обязательных профессиональных пенсионных взносов, добровольных пенсионных взносов, пенсионные выплаты, индивидуальный учет пенсионных накоплений и выплат, предоставляет вкладчику (получателю) информацию о состоянии его пенсионных накоплений (подробнее на www.enpf.kz)

1. Я работаю в фармкомпании в цехе по производству готовых лекарственных средств всего несколько недель. Должен ли мой работодатель отчислять за меня обязательные профессиональные пенсионные взносы? Если да, то он будет делать за свой счет или из моей зарплаты?

Право на пенсионные накопления за счет обязательных профессиональных пенсионных взносов (ОППВ) имеют те граждане, которые работают по профессиям, перечень которых утвержден Постановлением Правительства Республики Казахстан «Об утверждении Перечня производств, работ, профессий работников, в пользу которых вкладчиками обязательных профессиональных пенсионных взносов за счет собственных средств осуществляются обязательные профессиональные пенсионные взносы» от 31 декабря 2013 года № 1562.

Список профессий можно посмотреть по ссылке <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1300001562>

Согласно данного списка Ваш работодатель обязан перечислять за Вас ОППВ при условии, что Вы не менее 80 % рабочего времени заняты в технологическом процессе указанных производств:

- аппаратчик всех наименований;
- вальцовщик;
- шпредирист.

Вкладчиком ОППВ является работодатель. Именно он осуществляет за счет своих собственных средств обязательные профессиональные пенсионные взносы в пользу работника.

Обязательные профессиональные пенсионные взносы устанавливаются в размере 5 процентов от ежемесячного дохода работника, принимаемого для исчисления пенсионных взносов в порядке, определяемом Правительством Республики Казахстан.

2. Я работаю по трудовому договору в двух организациях охранником. Обязаны ли обе компании перечислять на мой счет в ЕНПФ обязательные пенсионные взносы?

В соответствии со статьей 24 Закона РК «О пенсионном обеспечении в Республике Казахстан» (Закон) обязательные пенсионные взносы (ОПВ) в ЕНПФ подлежат уплате работодателями, являющимися агентами, по ставкам, определяемым Законом. Соответственно, две организации, заключившие трудовые договоры с физическим лицом, обязаны перечислять ОПВ в ЕНПФ, в пользу работника.

3. Наследуются ли пенсионные накопления в случае смерти вкладчика?

Деньги, накопленные на индивидуальных пенсионных счетах, являются собственностью вкладчика (получателя) и хранятся в Фонде бессрочно, даже в случае его смерти.

В соответствии со статьями 31, 32, 33 Закона Республики Казахстан «О пенсионном обеспечении в Республике Казахстан» в случае смерти лица, имеющего пенсионные накопления за счет обязательных, обязательных профессиональных и добровольных пенсионных взносов, они наследуются в порядке, установленном законодательством Республики Казахстан.

Наследование пенсионных накоплений осуществляется по завещанию или по закону. Когда завещание отсутствует либо определяет судьбу не всего наследства, а также в иных случаях, установленных гражданским законодательством, имеет место наследование по закону.

Согласно Гражданского кодекса Республики Казахстан для приобретения наследства наследник должен его принять путем подачи по месту открытия наследства нотариусу или уполномоченному в соответствии с законом на выдачу свидетельства о праве на наследство должностному лицу заявления о принятии наследства либо заявления о выдаче свидетельства о праве на наследство. Наследство может быть принято в течение шести месяцев со дня открытия наследства, т.е. в течение шести месяцев со дня смерти наследодателя.

4. После смерти отца, я, как дочь и единственная наследница, претендую на его пенсионные накопления. Надо ли мне делать запрос в ЕНПФ о сумме, имеющейся на его счете или я могу сразу обратиться к нотариусу?

АО «ЕНПФ» в соответствии с Законом РК «О пенсионном обеспечении в Республике Казахстан», в случае смерти вкладчика (получателя), выдает справки о наличии индивидуального пенсионного счета и средств на нем нотариусам и иностранным консульским учреждениям по находящимся в их производстве наследственным делам.

Для оптимизации взаимодействия между ЕНПФ и нотариусами по данным вопросам, между Министерством юстиции РК, Республиканской нотариальной палатой, АО «ННТ» и ЕНПФ заключен Договор о взаимодействии Единой нотариальной информационной системы «Е-нотариат» и информационной системы ЕНПФ.

В рамках данного Договора при помощи Единой нотариальной информационной системы «Е-нотариат», нотариусы могут направлять запросы в ЕНПФ о наличии у умерших вкладчиков (получателей) индивидуального пенсионного счета в ЕНПФ, об остатках и движении денег на нем в режиме онлайн, без направления письменных запросов.

В свою очередь, ЕНПФ, при предоставлении вкладчиками (получателями) нотариально удостоверенных или засвидетельствованных документов, теперь также может осуществлять запрос в Единую нотариальную информационную систему и получать официальное подтверждение о совершенных нотариальных действиях по представленным вкладчиками (получателями) в ЕНПФ документам.

Данная услуга значительно сэкономит ваше время и исключит излишний бумажный документооборот.

5. Знаю, что платить пенсионные взносы в размере 10% от дохода – это обязанность каждого гражданина РК. А какие права есть у вкладчиков?

Вы, как вкладчик ОПВ, имеете право на заключение договоров о пенсионном обеспечении за счет добровольных пенсионных взносов.

Также вкладчики Фонда имеют право на оформление пенсионных выплат по установленному графику, в связи с установленной бессрочно инвалидностью 1 и 2 групп, в связи с выездом на постоянное место жительства за пределы РК, в связи со смертью получателя (на погребение, наследование), за счет добровольных пенсионных взносов.

Кроме того, Вы вправе переводить свои пенсионные накопления из ЕНПФ в страховую организацию по договору пенсионного аннуитета, а также получать информацию о состоянии своих пенсионных накоплений на любую интересующую Вас дату.

Правом является и изменение Ваших реквизитов (личной и контактной информации), а также получение консультации по всем вопросам, касающимся накопительной пенсионной системы и деятельности по инвестиционному управлению пенсионными активами.

АУДАН КӨРСЕТКІШІ

КӨКСУДАҒЫ КЕЛЕМІ ІСТЕР

Алматы облысының орталығына жақын орналасқан аудандардың бірі де, бірегейі, Социалистік Еңбек ері Зылиха Тамшыбаева, Ұлы Отан Соғысының батыры Мұсабек Сеңгірбаевтай тұлғалар мекен еткен Көксу ауданы туралы ауыз толтырып айтуға болады. Екі мәрте Социалистік Еңбек ері, ауылшаруашылығын өркендетуде өлшеусіз еңбек сіңірген Нұрмолда Алдабергеновтың ізбасарымыз дейтін аудан еңбеккерлері бүгінгі заманауи технологияларға арқа сүйейді. Кеңестік дәуірде, колхоздастыру кезеңінде техниканың тапшылығына қарамай, танаптарға арқалап көн төгіп, қызылшадан тау тұрғызған ардагерлердің, еңбек ерлерінің бүгінде көбі өмірден өтіп кетті. Әйтсе де, ұрпақ сабақтастығы үзілген жоқ. «Ата көрген оқ жонып, шеше көрген тон пішіп», көш керуенін тоқтатпаған көксулықтар көл-көсір табысқа кенелуде. Әңгіме арқауы ауыл шаруашылығы мен құрылыс, кәсіпкерлік, инвестиция, ауылды көркейту туралы ауыл еңбеккерлерінің тоғыз айда атқарған тыныс-тіршілігі жайлы болмақ.

Ауыл шаруашылығы – экономиканың маңызды саласы
Заман ағымына қарай бейімделіп, дала жұмыстарымен тыңғылықты айналысып, «Халық үніне құлақ асатын мемлекет» тұжырымдамасын іске асыру мақсатында әлеуметтік-экономикалық дамуының негізгі қорытындысы бойынша ауыл шаруашылығында 17 миллиард 744 миллион теңгенің өнімі өндірілген. Өткен жылы бұл көрсеткіш 16637 миллион теңге болған. Демек, өткен жылмен салыстырғанда ауылшаруашылық өнімінің өсу қарқыны сақталуда. Биылғы жылы ауыл шаруашылығының егістік көлемі 31710 гектарды құраған. Оның

ішінде 8739 гектарға егілген дәнді-дақылдардан 18,7 мың тонна астық қырмандарға бастырылып, орташа өнім өнімділігі 21,4 центнерден айналған. Аудан әкімі Алмас Әділдің айтуынша, мемлекет пен қоғамның сұранысындағы тәтті түбір жоспарланған 2407 гектарға толық себіліп, бүгінде жинау науқаны қарқынды жүргізілуде. Межелі жоспар бойынша 84 мың тоннадан астам өнім алуды көздеген аудан еңбеккерлері 601 гектардан 20 мың тонна тәтті түбірді қант зауытына өткізген. Төрт түлігін өргізіп, мал басының артуына бірден-бір себеп меншіктегі барлық малдың тұқымын асылдандыруды жүзеге асыруда екен. 2000 басқа арналған мал бордақылау алаңының құрылысы жалғасуда, мал

өсірген соң одан өнім алу басты міндет. Бұл өнеркәсіп саласына жатады. Аудан бойынша 10 миллиард 869 миллион теңгенің өнімі өндірілді. 2019 жылы бұл көрсеткіш 10874 миллион теңге болған. Индекс көлемінің төмендеу себебі қант қызылшасы зауытында өндірілген қант көлемінің басты бөлігі 2019 жылы өндіріліп, 2020 жылы оның көлемі 1782 тоннаны ғана құрады. Бұл өткен жылмен салыстырғанда 1993 тоннаға кем болса, биылғы жылға жоспарланған қант зауытының өндірісі әлемді дүрліктірген індет пандемия салдарынан жүзеге аспапты. Дей тұрғанмен, қалған өнеркәсіп өнімдерінің көрсеткіштерінде бірқатар өсім бар.

Шағын және орта кәсіпкерлікті дамыту
Шағын кәсіппен айналыссам, кәсібімді ұлғайтсам дегендерге мемлекет барлық жағдай жасауда. Істің көзін тапқандар бірін екіге жалғаған кәсіптерін дөңгелетуде. Ол ауыл шаруашылығында, құрылыста, тағы басқа салаларда баршылық. Мәселен, шағын және орта кәсіпкерлікте 9913 адам жұмыс жасайды (экономикалық белсенді халық санынан -46,7%). Бұл тұғырда шағын кәсіпкерлер өндірген өнім және көрсетілген қызмет көлемі 9 миллиард 887 миллион теңге. Ал, 2019 жылы 5022 миллион теңгенің өнімі

өндірілген. Биыл бюджетке 519,1 миллион теңге салықтық түсім түссе, өткен жылы 491,3 миллион теңге болған. Сондай-ақ, бөлшек сауда айналымының көлемі сәйкес мерзімде 3 миллиард 94 миллион теңгені құрап, бұл көрсеткіш 100 пайызға орындалған.

Құрылыс жұмысы қарқынды
Нарық заманында қарқынды дамыған саланың бірі – құрылыс. Сәулетті ғимараттармен, зеңбір көкпен таласа бой түзеген көпқабатты баспаналар мен түрлі спорттық кешендер бой түзеуде. Бұл бағытта да аудан көлеміндегі атқарылған шаруалар аз емес-ті. Құрылыс жұмыстарының көлемі 6 млрд.167 теңгені құрап, (2019 ж.5874,1 млн.тг.), нақты көлем көрсеткіші 127,8 пайызға орындалған. Тұрғын үйлерді іске қосу көрсеткіші былтырғы жылмен салыстырғанда 1811 шаршы метрге артық орындалыпты. Мәселен, 2019 ж-2728 ш.м. 2020 ж-4539 ш.м. баспана салынған. Биыл Балпық би ауылында 60 пәтерлі жалгерлік тұрғын үйдің құрылысы мен инженерлік коммуникациялық желілерінің құрылысы жүргізілуде. Құрылыстың аяқталуы осы жылдың желтоқсан айына жоспарланған. Сондай-ақ, жеке тұрғын үй құрылысы үшін сумен жабдықтау жүйесінің құрылысы аяқталса, оның сыртында 20 пәтерлік жалгерлік тұрғын үйдің құрылысын жүргізу үшін жобалық-сметалық құжаттама дайындалып, сараптамадан өткен. Сол Балпық би ауылындағы төрт бөлмелі 21 жалгерлік тұрғын үйдің, (әрқайсысы 80 м2-10 үй және 20 пәтерлі жалгерлік тұрғын үйлердің құрылыстарын жүргізу үшін жобалық сметалық құжаттама дайындалуда. Қосымша, жеке инвестордың қаражаты есебінен Балпық би ауылында 30 пәтерлі тұрғын үйдің және 10 жеке тұрғын үйдің құрылыстары аяқталды. Осы үйлердегі пәтерлер «7-20-25» және «Бақытты отбасы» бағдарламалары арқылы сатылады. Сонымен қатар, Балпық би ауылында 20 пәтерлік тұрғын үйдің

құрылысы жүргізілуде. Құрылыс жылдың аяғына дейін аяқталады деп күтілуде. Әлеуметтік салаға қатысты дәрігер мамандарға арнайы 3 үй осы жылдың қараша айында сатып берілетіндігін айтады аудан әкімі. Тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығында жұмыспен қамтудың жол картасы аясында Балпық би ауылының орталық бөлігі су жүйесінің қайта жаңғырту жұмыстары және «Ауыл – ел бесігі» жобасы аясында Балпық би ауылындағы орталық қазандықты кеңейту жұмыстары жүргізілуде. Өрі Балпық би ауылындағы көпқабатты тұрғын үйлердің алаңдарын абаттандыру жұмыстарын жүргізу бойынша Қаблица жырау, Дарабоз ана және Әуезов көшелерінде орналасқан көппәтерлі тұрғын үйлердің ауласын абаттандыру жұмыстары аяқталды. Бұл ауылда газдандыру жұмыстары жалғастырылып, бүгінгі күнге 19,6 шақырым орта қысымды, 63,1 шақырым төменгі қысымды газ құбыры тартылып, бүгінгі күнге 2000 тұрғын үйдің алдына

жеткізілді. Қазіргі таңда жоспар бойынша 3 354 газға қосылуы тиіс болса, 708 абонент табиғи газ жүйесіне қосылыпты. Сондай-ақ, аудандағы төрт елді мекенде газификациялау жұмыстары (Мұқыры, Жамбыл, Бесқайнар, Мәмбет) жүргізілуде.

Жергілікті маңызы бар жолдар жөндеуде
Елді мекендердің сұрқын қашырып тұрған тағы бір өзекті мәселе – ауыл көшелері. Ауылдың көркі жақсы болғанымен, оған қатынайтын күре жолдар бұрынғы жылдары қаржы тапшылығынан назардан тыс қалып келді. Соңғы төрт-бес жылда бұл мәселелердің де түйіні тарқатылып келеді. «Ақбұлақ» бағдарламасымен ауыз су мәселесі шешілсе, енді ауданның және ауыл-аймақтардағы маңызды жолдар қайта қалпына келтірілуде. Биылғы жылы ауданның ішкі жолдарын жөндеуге барлығы 1 миллиард 256 миллион (оның ішінде жергілікті бюджет есебінен 249,9 миллион) теңге бөлінді. «Ауыл –

ел бесігі» жобасымен 160,9 млн. теңге, жұмыспен қамтудың жол картасы аясында 844,9 млн. теңге бөлініп, Балпық би ауылындағы Амангелді көшесінің жолына күрделі жөндеу жұмыстары және 14 елді мекенінің 74 көшесіне орташа жөндеу жұмыстары жүргізілді. «Ауыл ел бесігі» жобасы аясында ауданда 976,6 млн.теңге болатын 4 жоба бойынша Ақшатоған ауылындағы №5 орта мектепке күрделі жөндеу, Балпық би ауылындағы жылу жүйелері қайта жаңғырту жұмыстары, Ақшатоған және Балпық би ауылдарының көшелеріне орташа жөндеу жұмыстары жүргізілді. Сонымен қатар, Балпық би ауылында 2019 жылы басталған сауықтыру кешенінің құрылысы аяқталса, жұмыспен қамтудың жол картасымен 5 млрд. 518 млн. теңгеге 33 жоба іске асырылып, 14 жоба бойынша жұмыстар аяқталған.

Ел экономикасының бір көзі инвестиция
Аудан экономикасының күрелетуіндегі қан айналымының басты көзі – салықтық түсім. Бюджеттің бүйірі де осыған қатысты, әрі экономиканың өсіп өркендеуі де осыған байланысты. Демек, ел экономикасының бір көзі инвестицияда жатыр. Бұл орайда, ағымдағы жылдың есепті айында аудан экономикасына 5 млрд. 705 млн. теңге инвестиция (2019ж. 5414 млн.тг.) тартылып, нақты индекс көлемі 103,6 пайызға орындалған. Салық және басқа да бюджетке түсетін міндетті төлемдерді жинау болжамы 110,2 пайызға орындалған. Жыл соңына дейін жоспарланған 2 млрд. 419 млн.теңге көлемінде салық түсімдерін жинау көзделген. 1 қазанға дейінгі аудан бюджетінің шығыс бөлігі 99,6% -ға игерілді.

Әлеуметтік саланың әлеуеті
Әлеуметтік салада халықты жұмыспен қамту шаралары аясында жұмысқа орналасуға ниет білдірген 2023 жұмыссыздың 1029-ы жұмысқа орналастырылған. 750 жұмыс орны ашылған. Нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған бағдарламасының кешенді жоспарына сәйкес 2020 жылдың 1 қазанына 1098 адамды жұмыспен қамту жоспарланса, бұл көрсеткіш 1354 адамға ұлғайды. Жалпы, бағдарлама аясында 2058 адам қамтылып, бірінші бағыт бойынша 230 азаматты қысқа мерзімді қайта даярлау курсына жіберу жоспарланып, тамыз айында 235 адамға жолдама берілді. Екінші бағыт бойынша «Бастау Бизнес» жобасы аясында бағдарламаға қатысушы 90 адам кәсіпкерлік дағдыларына оқытуға жіберілді. Жаңа бизнес-идеяларды іске асыруға арналған мемлекеттік грантты 90 адамның 64-і алды. Ал, 50 адам 158,4 млн.теңге көлемінде несие алған. Үшінші бағыт бойынша 50 адам әлеуметтік жұмыс орнына, 108 түлек жастар тәжірибесіне

(жоспар 77 адам), 607 жұмыссыз азамат қоғамдық жұмысқа жіберілсе, инфрақұрылымдық жобаларға 657 жұмыс орны құрылған. Оған 260 азамат жұмыспен қамту орталығы арқылы жұмысқа орналасса, бос жұмыс орындарына 297 адам жұмысқа тарылған. Сонымен қатар, апатты жағдайдағы мектептердің санын азайту мақсатында 2020 жылы Қызылтоған ауылында 120 орындық мектептің құрылысы аяқталып, қолданысқа берілген.Сондай-ақ, Қазақстанның 10 жылдығы ауылында 120 орындық орта мектептің құрылысына жобалық-сметалық құжаттама дайындалып, сараптамадан өтті. Бесқайнар, Қазақстанның 10 жылдығы, Қаратап ауылдарында 25 орындық шағын орталығымен, 120 орындық орта мектептердің және Мәмбет ауылындағы интернат ғимаратына, ас блогы-асхана ғимаратының құрылыстарына жобалық-сметалық құжаттамалары дайындалуда.

Айтақын МҰХАМАДИ

ҰЛТ САУЛЫҒЫ

Халық денсаулығының қалыпты болуы - жеке адамның жұмыс уақытының ұзақтығына, еңбек және тұрмыс жағдайларына, дұрыс тамақтануы мен ұйқысына тікелей байланысты. Бірақ ауру айтып келмейді. Елді елең еткізіп, бар назарды өзіне аударған коронавирус әлі де басылар емес. Әлемді мойындатқан ғалымдардың өзі осы індеттің емін таппай әлекке түсуде. Ақпан айында басталған COVID-19 Қазақстандағы барлық аурухананы аяғынан тік тұрғызды. Дәрігерлер күн-түн демей, отбасы, үй - жайды бір шетке ысырып қойып, барын салып науқастарға көмектесті.

ДӘРІГЕРДІҢ ЖЫЛЫ СӨЗІ

дәріден де қымбат

табылды. Тұрғын үйлер карантинге жабылып, мекемелер жұмысын тоқтатты. Көшеге себепсіз шығуға шектеу қойып, бетпердесіз жүрген адамдарға айыппұл салынды. Елдегі жағдай абыр-сабыр болды.

Індет өршіген кезде барлық аурухана күндіз-түні науқастарды қабылдап, қолдан келгенше емдік шарасын жасады. Тіпті орын болмай, үйінде емделгендер қаншама. Күнделікті сақтық шаралары тоқтамай жүргізіліп жатса да, Қазақстан бойынша ауырған адамдар мен өлім саны күн санап өсіп жатты. Бірақ, ақ халаттылардың тынымсыз еңбегі мен адамдардың өмірге деген құлшынысының арқасында науқастардың басым көпшілігі жазылып шықты. Денсаулық сақтау министрлігінің ресми мәліметінше Республика бойынша барлығы 107 979 адам коронавирус инфекциясын жұқтырған. Солардың ішінде 103 мыңға жуық науқас емделіп шықты. Әу баста барлығын өтірікке балап, «ешқандай індет жоқ, барлығы саясат үшін» деген халық

гілікті терапевті Руфина Хамитова індеттің өршіген кезі дәрігерлерге оңай болмағанын айтты. Үзіліссіз түскен қоңыраулар, көмек күткен науқастарға үлгеру үшін мамандар жеткіліксіз болған.

— Науқастар өте көп болды. Біз сапалы қызмет көрсетуге үлгермедік. Қолымыздан келгенше жұмыс жасадық. Күніне 80-100 адамға дейін шақырып жатты. Біз тек алғашқы көмекті көрсеттік. Қажет болған жағдайда рентгенге түсіру үшін науқасты емханаға әкеліп жүрдік. Ал, жағдайы нашарлап, ауруы асқынған науқастарды реанимация бөліміне, стационарға тапсырдық. Індет қатты өршіген тұста біздің бөлімде 4 терапевт-дәрігер жұмыс істеді, 2 дәрігер мобильдік топта болды, олар қоңырау шалғандарға барып отырды. Ал, 2 дәрігер фальтпрде отырып науқастарды қабылдады. Алғашында дәрі-дәрмек жетіспеушілігі болды. Бірақ маусым айының соңында бізге тегін препараттар алып келді. Сол препараттарды, антибиотиктерді халыққа тарата бастадық. Протокол бойынша емдік шараларын жүргізгенімізбен нәтижесі болмады. Себебі, науқастардың көпшілігі үйде өз бетімен ем жасап, антибиотик қабылдап қойғандар болды. Сондықтан біз берген дәрі-дәрмектің әсері болмай қалатын. 15 тамызда шыққан жаңа Протоколға ешқандай өзгертулер енгізілмеді. Індет сәл саябырсып, науқастар азайғанымен коронавирус жұқтырғандар әлі де бар. Қазір күніне кем дегенде 5-6 адам түседі.

Тамыз айынан бері айтылып келетін екінші толқынға біз үлкен дайындық жасадық. Алдында мобильдік топта екі дәрігер жұмыс істесе, енді он жеті дәрігер жұмыс істейді. Алғашқы кезде қоңырау түскенде фонидоскоп пен пульсоксиметрді алып өзіміз ғана баратынбыз, қазір бізде препараттар бар, арнайы жабдықталған сөмкеміз жанымызда жүреді. Жалпы екінші толқынға дайынбыз, бірақ, болмайды деген үмітіміз де жоқ емес – дейді Руфина Талғатқызы.

Емхана директорының орынбасары Анна Шумилинаның айтуынша, карантин кезінде емханадан арнайы бөлім ашып, коронавирус жұқтырған науқастарды қабылдаған.

— Індеттің әсерінен әлі де қорқынышта жүрміз. Алғашында наурыз, сәуір айларында аса байқалмағанымен, маусым шілде айлары біз үшін өте ауыр болды. Дәріханаларда дәрі-дәрмек болмай, халыққа көмек көрсете алмай қиналды. Үйдегі емделіп жатқан, ауруханада орын болмай қалған науқастарға қызмет көрсетілді.

Емханада екі жедел-жәрдем көлігі түскен қоңырауларға барып, коронавирусқа тексеру үшін сол жерде мазок (жағынды) алып, оң нәтиже көрсеткен жағдайда бірден Протокол бойынша емделік. Ал енді, екінші толқын бола қалған жағдайда індетпен күресуге дайынбыз. Қалай сақтанып, қалай қарсы тұру керек, осыған байланысты 22 дәрігерді оқытып, екі мобильдік топ құрып қойдық. Жедел-жәрдем бөлімі де екінші толқыннан сүрінбей өтетініне сенімдіміз. Екі жедел-жәрдем бригадасы арнайы

киімдермен жасақталған, дәрі-дәрмек қоры да жеткілікті. Енді тек халық сақтық шараларын ұстанып, бетперде тағып, адам көп шоғырланатын жерде жүрмей, барынша тәртіпке бағынса, біз бұл күндерді де еңсереміз.

Емханада күндізгі бөлімде офтольмология, наркология, хирургия бөлімі бойынша науқастарды қабылдайды. Сонымен қатар «Жастар денсаулық орталығы» бар. Ондағы дәрігерлер мектептерді, балабақшаларды, жоғары оқу орындарын аралап,

жастарға аурудың алдын алу, сақтану жайында ақпараттар береді. Қазіргі жағдайға орай олардың жұмыстары тоқтап тұр. Себебі, сақтық шараларына байланысты көп адам жинауға болмайды.

Бүгінгі таңда терапия бөліміне жөндеу жұмысы жүруде. Техникаларымыздың барлығы жаңа, 100 пайыз жабдықталған. Маман тапшылығы жоқ, өз ісіне жауапты мықты дәрігерлер жұмыс істейді. Биыл Алматы, Шымкент қалаларынан оқу бітірген жас мамандар келді – дейді Анна Гурьевна.

«Қолда барда алтынның қадірі жоқ» дегендей, осы уақытқа дейін «дәрігерлер жұмыс жасамайды, қабылдауға барсаң дәрі жазып қайтарады» деп шулайтын халық үшін дәл қазір дәрігерден құрметті адам жоқ. Дәй тұрғанменде қаншалықты мықты маман болса да, барлық технологиямен жабдықталған, мүмкіндіктері бар емхана болмаса дәрігердің қолы байланады. Заман қарыштап дамып жатқанда, елімізде ондай қиындықтар болмайды деп сенеміз.

Мадина МҰРАТБЕКҚЫЗЫ

Елімізде ешқандай дайындық болмады. Дәрі-дәрмектің жетіспеушілігі қатты байқалып, тыныс алу аппараттарына қолы жетпей қанша адам өмірден өтті. Мемлекет тарапынан қыруар қаржы бөлінсе де, онды жаратылмай, ақшаны жымқырды деген күдікпен Денсаулық сақтау вице-министрі Олжас Әбішев ұсталды. Сонымен қоса медициналық бетперде мен антисептик саудалаған алаяқтар да

жақындарын жоғалтқаннан кейін ғана сақтана бастады.

Осы індет кезінде барын салып жұмыс істеген емханалардың қатарында «Талдықорған қалалық емханасы» МКК алдыңғы қатарда тұрды десек артық айтқандық емес. Емханада жұмыс істейтін барлық 781 қызметкердің әрқайсысы өз жұмыстарына жауапкершілікпен қарады.

Қалалық № 22 участоктің жер-

МӘСЛИХАТ СЕССИЯСЫ

6485 медицина қызметкері үстемақы мен сыйақы алды

Облыстық мәслихаттың кезекті 62-сессиясында депутаттар алдында өңірдің дамуы туралы есеп берген облыс әкімі Амандық Баталов биыл өңірде 12,9 млрд теңгеге 17 денсаулық сақтау нысаны салынуда екенін, 7 нысанның күрделі жөндеуіне 3,0 млрд теңге бөлінгенін айтты. Бұл туралы Алматы облысы әкімінің баспасөз қызметі хабарлады.

Сондай-ақ, Жамбыл ауданындағы перзентхана мен Көксу ауданындағы дәрігерлік амбулатория, Талдықорғандағы 200 төсектік, барлық қажетті заманауи құралдар мен жабдықталған және штаты жинақталған (452 медперсонал) модульді жұпалы аурулар ауруханасы қолданысқа берілді.

Амандық Баталовтың айтуынша, облыста эпидемиологиялық жағдай тұрақты. Коронавируспен ауырғандар санының соңғы аптадағы өсу қарқыны - 0,1%. Қазіргі кезде 115 адам ем қабылдап жатыр. Мемлекет басшысының тап-

сырмасына сәйкес індетпен күреске жергілікті бюджеттен 13 млрд. теңге бөлінді, соның 8,1 млрд. теңгесі екінші толқынына дайындыққа қарастырылған. 3 компьютерлік томограф, 18 рентген аппараты, 150 ИВЛ аппараты және басқа да медициналық құрал-жабдықтар сатып алынды. Сонымен қатар демеушілер көмегімен 31 ИВЛ аппараты, 510 кислород концентраторлары, 22 санитарлық автокөлік, 208,3 мың жеке қорғаныс құралдары алынды. 180 жедел жәрдем көлігі, 12 жылжымалы медициналық кешен сатып алынды. Жедел жәрдем бригадасының саны 165-тен 205-

ке жеткізілді.

Облыста қуаты тәулігіне 4,5 мың зерттеу жасауға жететін 8 зертхана бар (4 - ММ, 4 коммерциялық). Оларда барлығы 207 мың ПЦР-зерттеу жасалған.

«Кадр мәселесі де шешілуде. Медицина мамандарын С.Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медицина университетімен бірлесіп дайындау мақсатында 274 дәрігер оқытылды. Медицина мамандарының тұрғын үй мәселелерін шешу үшін биылғы жылы 756 млн.теңгеге 127 пәтер сатып алынды, жыл соңына дейін тағы 64 маманды баспанамен

қамтамасыз етеміз. Келесі жылы медицина қызметкерлері үшін Талдықорғанда 60 пәтерлі тұрғын үй салынатын болады. Сол сияқты 5362 маман 4,7 млрд. теңге сомасында үстемақы алды, 1123 қызметкерге жергілікті

бюджеттен жалпы сомасы 137 млн.те. болатын сыйақы берілді. Індеттің екінші толқынына дайындық жұмыстары ерекше бақылауда», – деді А. Баталов.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

Дүйсенбі - Понедельник, 26 қазан

ҚАЗАҚСТАН

Прораμμα Qazaqstan отсу-
твует в связи с ее несвоев-
ременным предоставлением
в газету.

ХАБАР

06.00, 02.00 ҚР Өнұраны
06.00 Тамаша
07.00 «Малышарики»
07.15, 18.00 «Удачная сдел-
ка»
09.15, 17.00 Тұсаукесер
«Qalamaimyn»
10.20 Телехикая «Пауза».
12.00 Жаңалықтар. Новости
12.30 «COVID-19.
Халықаралық сарапшылар
Алмаз Шарманмен»
13.10 Т/с «Чужое гнездо»
14.00 Т/с «Дети сестер»
15.00 Тұсаукесер «Бүгін»
Тікелей эфир
16.00Т/х «Алпыстан асып
барамын»
20.00 Қорытынды
жаңалықтар
20.30 «Баспанаға бағыт».
Тікелей эфир
21.00 Итоги дня
21.40 Ток-шоу «Хабарлас»
22.40Т/х «Пәленшеевтер -3»
23.00 Гран-
приBushidoQazaqstan

АСТАНА

06.00 «Өн мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00 «Үздік әзілдер»
08.00, 14.10 М/ф «Маша и
медведь»
09.50, 22.00 Т/х «Кекеш
келін»
11.20, 21.00 Т/с «Сүлеймен
сұлтан»
12.30 Т/х «Ұлы ханша»
14.00 «Шыны керек»
14.45 Т/с «Я больше не
боюсь»
16.00 «Aitarym bar»
17.00 Т/Х «Жақсы адам»
18.00 Т/Х «Білгісіз жан»
20.00,01.50 ASTANA TIMES
02.50 «Біреудің есебінен»
деректі драма
03.35 «KazNet»
03.55 Т/с «Не ври мне»
05.30 «Шімән апаның хикая-
лары»

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Когда зовет серд-
це »
07.00 «Той заказ»
07.30 «BastyBagdarlama»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «МУЖСКОЕ/ЖЕН-
СКОЕ»
12.00 «Qoslike»
15.40«На самом деле »
16.45 «Катран »
18.00 «Басты Жаңалықтар»
18.45 «Пусть говорят»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВО-
СТИ»
20.50 «Чужой район-2»
22.00 «П@УТИНА»
22.50 «Чужой район-2» про-
дужние
00.50 «Белые волки»
01.40 «П@УТИНА»
02.25Т/х «Когда зовет сердце
»
03.10 «Той заказ»
03.35 «П@УТИНА»
04.05 «Ұшқалақ»

Открылось наследство после смерти гр. Ердаулетова
Бақытжана Калибаевича, умершего 12 июля 2020 года.
Прошу наследников и заинтересованных лиц,обращаться
к нотариусу Бекішбаеву А.С., по адресу: Алматинская об-
ласть, городТалдықорган, ул. Шевченко, 146/4. Тел.: 41-37-
73, в срок до 12 января 2021 года.

Сейсенбі - Вторник, 27 қазан

ҚАЗАҚСТАН

Программа QAZAQSTAN
отсутствует в связи с ее
несовременным предостав-
лением в газету.

ХАБАР

06.00 «Тамаша»
07.00 М/с «Малышарики»
07.15, 18.00 Премьера
«Удачная сделка»
09.15, 17.00 Тұсаукесер
«Qalamaimyn»
10.20, 23.20 Т/х «РАУЗА»
12.00 Жаңалықтар. Новости
12.30 «COVID-19.
Халықаралық сарапшылар
Алмаз Шарманмен»
13.10 Т/с «Чужое гнездо»
14.00 Т/с «Дети сестер»
15.00 «Бүгін» Тікелей эфир
16.10, 21.40 Т/х «АЛПЫ-
СТАН АСЫП БАРАМЫН»
20.00 Қорытынды
жаңалықтар
20.30 «Народный кон-
троль» Тікелей эфир
21.00 Итоги дня
22.30 Т/с «КӨКЖАЛ-2»
01.15 «Әсем әуен»

АСТАНА

06.00 «Өн мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и мед-
ведь»
09.50, 22.00 Т/х «Кекеш
келін»
11.20, 21.00 Т/с «Сүлеймен
сұлтан»
12.30, 23.10 Т/х «ҰЛЫ
ХАНША»
14.00 Шыны керек
14.45 Сериал «Я больше не
боюсь»
16.00 «Aitarym bar»
17.00, 00.40 «ЖАҚСЫ
АДАМ» отандық телехикая
18.00 Т/х «Белгісіз жан»
20.00,01.50 ASTANA TIMES
20.55 Loto 5/36. Прямой
эфир
02.50 «Біреудің есебінен»
деректі драма
03.35 «KazNet»
03.55 Т/с «Не ври мне»
05.30 «Шімән апаның хикая-
лары»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 02.55 Т/х «Когда
зовет сердце»
06.45, 03.40 «Той заказ»
07.15, 18.00 «Басты
жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «МУЖСКОЕ/ЖЕН-
СКОЕ»
12.00 «Qoslike»
15.40 «На самом деле»
16.45 Т/с «КАТРАН»
18.45 «Пусть говорят»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВО-
СТИ»
20.50 Т/с «ЧУЖОЙ РАЙ-
ОН-2»
22.00, 02.10 «П@УТИНА»
22.50 «ЧУЖОЙ РАЙОН-2»
продолжение
00.50 Ночной кинотеатр.
«Белые волки»
02.50 «Ұшқалақ»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.30 Мерекелік концерт
08.30 Т/х «Сағыныш»
10.00 НОВОСТИ
10.40 «ПО ТУ СТОРОНУ
СМЕРТИ»
12.50 О/д «Морские дьяво-
лы. Рубежи Родины»
15.00, 21.40 «ТАЙНАЯ
ЛЮБОВЬ»
17.00 Т/х «Өмір сабағы»
18.00 Т/х «Кектен туған
махаббат»
19.30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР
20.00, 01.25 «Астарлы
ақиқат»
21.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВО-
СТИ
23.40 О/д «Морские дьяво-
лы. Рубежи Родины»
02.20-03.00 «КТК»
қоржынынан

ЖЕТІСУ

07.00 Өнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей
эфир/
09.00 TV-сабақ
18.00 Жаңалық
18.15 Новости
18.30 «Сыралғы» /тікелей
эфир/
19.30 «Сегодня» /прямой
эфир/
20.00 Д/ф «Әлемнің мәдени
қазынасы»
20.15 «Абай-175»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Арнайы репортаж»
21.30 Новости
22.00 Телесериал «Бәрі де
анам жайлы»
22.35 «Әсем әуен»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости
23.55 Өнұран

31 КАНАЛ

06.00 Ризамын
06.20, 02.30 Алдараспан,
Нысана, Шаншар әзілдері
06.50 Информбюро (повтор)
07.50, 22.10 Т/с «Ганга»
10.00 «Whats up?»
11.15, 21.00 Т/с «Консуль-
тант. Лихие времена»
12.25 «ЗНАХАРЬ»
15.00 «Кел, татуласайық»
18.00 Сериал «Кухня»
20.00 Информбюро
00.10 «Кел, татуласайық»
04.00 Ризамын
05.00 Өзіл студио

7 КАНАЛ

06.00 «Қуырдақ»
06.20 «ДҮРДАРАЗ
ҒАШЫҚТАР»
07.30, 15.10 «Айна-online»
07.50, 22.25 Т/х «Элиф»
09.00,17.00 Т/с «Тайны
госпожи Кирсановой»
10.15, 18.10 Т/с «ГОРЯЧАЯ
ТОЧКА»
12.30 «первые среди рав-
ных»
13.00, 20.20, 02.10 Т/х
«Жалдамалы қалыңдық»
14.00, 03.10 Т/х «Азулы
әулет»
15.50, 02.20 Скetchом
«Q-елі»
16.00, 23.20 Т/с «Все к
лучшему»
21.20 Т/х «12 күн»
21.50 «Ата-ана бала-шаға»
00.20 Х/ф «ПРИЗРАЧНЫЙ
ПАТРУЛЬ»
04.45 «Өз ойым»

Сәрсенбі - Среда, 28 қазан

ҚАЗАҚСТАН

Программа Qazaqstan
отсутствует в связи с ее
несвоевременным предо-
ставлением в газету.

ХАБАР

06.00 «Тамаша»
07.00 М/с «Малышарики»
07.15, 18.00 «Удачная
сделка»
09.15, 17.00 Тұсаукесер!
«Qalamaimyn»
10.20, 23.20 Т/с «Пауза»
12.00 Жаңалықтар. Но-
вости
12.30 «COVID-19.
Халықаралық сарапшылар
Алмаз Шарманмен»
13.10 Т/с «Чужое гнездо»
14.10 Т/с «Дети сестер»
15.00 Тұсаукесер! «Бүгін».
Тікелей эфир
16.00, 21.40 Т/с «Алпыстан
асып барамын»
20.00 Қорытынды
жаңалықтар
20.30 «Баспанаға бағыт»
21.00 Итоги дня
22.20 Т/х «Көкжал-2»
01.00 «Әсем әуен»

АСТАНА

06.00 «Өн мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00, 16.55 «Үздік
әзілдер»
08.00, 14.40 М/ф «Маша и
медведь»
10.00, 22.00 Т/х «Кекеш
келін»
11.20, 21.00 Т/с
«Сүлеймен сұлтан»
12.30, 23.10 Т/х «Ұлы
ханша»
14.00 Шыны керек
14.45 Т/с «Я больше не
боюсь»
16.00 «АЙТАРЫМ БАР»
17.00 «Жақсы адам»
отандық телехикая
18.00 Т/х «Белгісіз жан»
20.00,01.10 ASTANA TIMES
20.55 LOTO 6/49
00.40 «Жақсы адам»
02.50 «Біреудің есебінен»
03.35 «KazNet» ғаламторға
шолу
03.55 Сериал «Не ври
мне»
05.30 «Шімән апаның
хикаялары»

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Когда зовет
сердце»
06.45 «Той заказ»
07.15 «Басты
Жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «МУЖСКОЕ/ЖЕН-
СКОЕ»
12.00 «Qoslike»
15.40 «На самом деле»
16.45 Х/ф «Катран»
18.00, 02.25 «Басты
жаңалықтар»
18.45 «Пусть говорят»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВО-
СТИ»
20.50 Т/с «Чужой рай-
он-2»
22.00 «П@УТИНА»
22.50 «Чужой район-2»
Продолжение
00.20 Ночной кинотеатр
«Белые волки»
01.40 «П@УТИНА»
02.25 «Когда зовет серд-
це»
03.10 «Той заказ»
03.35 «П@УТИНА»
04.20 «Ұшқалақ»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
(қайталау)
07.30 «Мерекелік концерт»
08.00 «Сағыныш» Т/х
09.30 НОВОСТИ (повтор
вечернего выпуска)
10.10 «По ту сторону смер-
ти»
12.30 «Морские дьяволы.
Рубежи Родины»
14.50 «Тайная любовь»
17.00 «Өмір сабағы»
18.00 «Кектен туған махаб-
бат»
19.30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР
20.00 «Астарлы ақиқат»
21.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
21.40 «Тайная любовь»
23.40 «Отпуск за период
службы»
01.25 «Астарлы ақиқат»
02.10 «Кектен туған махаб-
бат»
03.20,04.20 «Қара теңіз»

ЖЕТІСУ

07.00 Өнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей
эфир/
09.00 TV-сабақ
18.00 Жаңалық
18.15 Новости
18.30 «Сыралғы» /тікелей
эфир/
19.30 «Бүгін» /тікелей эфир/
20.00 Д/ф «Әлемнің мәдени
қазынасы»
20.15 «Абай-175»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Экорейд»
21.30 Новости
22.00 Телесериал «Бәрі де
анам жайлы»
22.35 «Әсем әуен»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости
23.55 Өнұран

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Өнұраны
06.00 Ризамын (қаз)
06.20, 02.35 Алдараспан,
Нысана, Шаншар әзілдері
(қаз)
06.50 Информбюро
07.50, 22.15 Т/с «Ганга»
10.00 «Whats up»
11.15, 21.05 Т/с «Поселен-
цы»
12.30 «Знахарь»
15.00 «Кел, татуласайық»
18.00 «Экстрасенсы детек-
тивы»
20.00 Информбюро
23.25 «Кел, татуласайық»
03.00 «Ризамын»
04.00 Өзіл студио

7 КАНАЛ

06.00 «Қуырдақ»
06.10 «Дұрдараз ғашықтар»
Т/х
07.20 «Айна-online»
07.50, 22.20, 04.00 Т/х
«Элиф»
09.00, 17.00 Т/с «Тайны
госпажи Кирсановой»
10.10, 18.10 Т/с «Горячая
точка»
12.30 Первые среди равных
13.00, 20.20 Сериал «Жал-
дамалы Қалыңдық»
14.00, 02.50 Т/х «Азулы
әулет»
15.10, 21.10 Т/х «Сен жалғыз
емессің»
15.50, 02.30 Скetchком
«Q-елі»
16.10 Сериал «Все к луч-
шему-2»
17.10 Сериал «Тайны госпа-
жи Кирсановой»
18.15 Сериал «Горячая
точка»
20.20 Сериал «Жалдамалы
қалыңдық»
21.50 Т/х «Ата-ана. Бала-
шаға»
00.20 Х/ф «Агент Коди
Бэнкс»
04.50 «Өз ойым»

ӨНЕГЕЛІ ӨМІР

Әскер қатарында болып, содан кейінгі жерде де біраз өмір көрген, әкеме екі жыл көмекші шопан болып жүргенде қоймен бірге ой бағып, өлең қуған мені «Екпінді еңбек» газетінің редакциясы құшақ жайып қарсы алды. Аңқылдаған ақ көңіліне, інілеріне деген аппақ пейіліне орай өзіміз «Ақ Сақаң» атап кеткен Сейітхан Молдахметов ағам алғашқы өлеңдерімді тыңдай салысымен редакциядағы жалғыз жазу мәшіңкесінің құлағына өзі отырып бес-алтауын басып алып қалды. Бұл өлеңдер апта сайын жарық көретін әдебиет беттерінде жарияланып жатты.

Газеттің хат, яғни әдебиет бөлімінің меңгерушісі Есенқұл Жақыпбеков пен осы бөлімнің қызметкерлері Олжабай Әбділдаев, Ержан Мұсаев, жауапты хатшы Талғат Сүйінбаев, радио-хабарларын ұйымдастыру

алған ауданымыздың аумағы жайдан-жай «Ақындар мен батырлар елі» атанбаған ғой. Содан кейін де редакцияға екі күннің бірінде ақын, жазушы, ғалым, суретші, әнші ағаларымыз бен әпкелеріміз бассұғып тұрады. Есағамыздың айналасына үйірілген талапкер ақын қыз-жігіттердің шоғыры жайындағы әңгіме өз алдына бір бөлек. Олардың әрбір келісі өзіндік бір жыр мерекесіне айналады. Кейде сондай кездесу, жолығысулардың соңы жақсы өлеңді «жууға», ағыл-тегіл ақ тілектер айтылатын кішігірім тойға айналып кететін. Ондай «тойдың» бірнеше күнге созылып кететін кездері де болғандығын бүгінде жасырып-жауып қайтеміз?.. Шығармашылық ұжымның басшысы ретінде Нағашыбек ағамыз мұндайда тәртіпті қатаң талап еткенімен де тым қатты кеткен кездері есімде жоқ. Кейде бәріміздің басы-

ген кезімде бас редакторымның бірден қол қоймай бірнеше күн ойлануға мұрсат беріп, оңашада ақтарылып ақыл-кеңесін айтқаны да есімнен кетпейді. Бірақ шешім қабылдап қойғаннан кейін мен де бір қиқайған жағымнан бұрылмадым. Иә, өмірдің өзің оқып кеткен парақтарын қайта жазуға болмайтыны өкінішті...

Мақтанғаным емес, сол жылдары «Екпінді еңбектің» игі дәстүрін соның ішінде сын-сықақ беттерін жүйелі шығарып, мәдени-тұрмыстық, сауда нысандарына рейд ұйымдастыру, өткір сын мақалалар мен фельетондар жазып тұру тәжірибесін Күрті аудандық «Шұғыла» газетінде де қолдануға бастамашы болдым. Бұл құлшынысым аудандық газет басшылығы мен сондағы әріптестерім тарапынан жанды қолдау тауып, басылым мазмұнын арттыра түскен еді.

Осылайша менің шын мәніндегі алғашқы редакторым журналистикадағы ең алғашқы тәлімгеріме, содан кейінгі жылдары өмірдегі үлкен ұстазыма айналып еді. Өңіріміздің, жалпы еліміздің өткен тарихы мен талайлы тұлғалары жайындағы ұшан-теңіз білімі мен білігіне, терең парасат-пайымы мен ұйымдастырушылық

АҚЫЛШЫ АҒА, ТӘЛІМГЕР ҰСТАЗ

бөлімінің меңгерушісі Манарбек Ізбасар, фототілші Рәтбек Терлікбаевтармен аз ғана уақыттың ішінде жақын араласып кеттік. Базарбек Атшабаров пен Жолдасхан Құрамысов, Әлімжан Дәуітов ағаларыммен де сыйластық қарым-қатынаста болдық. Қазір ойлап қарасам, сол кездері аудандық газетте еңбек еткен азаматтардың қай-қайсысы да бір-бір тұлға, қарымды қаламгерлер болған екен-ау.

Газетіміздің бас редакторы Әбілғазы Тоғызбаев ағамыз мен қызметке келгеннен кейін бұл жұмыста көп істеген жоқ. Алты айдан кейін басқа қызметке ауысып кетті. Өз мамандығын жетік меңгерген, ақкөңілдігімен қатар кейбір аңқау мінездері де бар ағамыз кейде газет шықпайтын күндері де газеттің беттерін әкелуді талап етіп, еріксіз езу тартқызатын. Бұрқ-сарқ етіп ашулана қалған күннің өзінде соңына өкпе-реніш, кек сақтамайды, көп ұзамай-ақ бұлт астынан шыққан күндей жадырап, жайнап сала беретін.

Әбілғазы ағамыздың орнын Нағашыбек Қапалбекұлы басқаннан кейін газетіміз жаңа мазмұнға көшті. Әдеби дүниелер, соның ішінде қысқа әңгімелер мен новеллалар, өлеңдер бұрынғыдан да жиі, жүйелі жарияланатын болды. Нақаңның өзі сыни дүниелерді көп жазатындықтан рейд материалдары мен сықақ әңгіме, фельетондарға да көп орын берілетін. Ең бастысы, басшы ретінде жақсы әдеби дүниелер мен сапалы да өткір жазылған сын материалдарды бірден байқап, редакция қоржынында көп жатқызбауға тырысады. Содан кейін де сан түрлі ұлт өкілдері тұратын ауданда таза қазақ тілінде ғана шығатын «Екпінді еңбектің» беделі тым жоғары болды.

Бәріміз бір жылы туған төл болмасақ та қызмет барысында жанымыз үйлесіп, бауырдай болып кеткендіктен әзіл-қалжыңымыз да жарасып жататын. Ондай әзіл-қалжыңдар кей ретте бір-біріміздің

БҮГІНДЕ ЕСІМІ БҮКІЛ ҚАЗАҚ ЖҰРТШЫЛЫҒЫНА БЕЛГІЛІ ЖАЗУШЫ, ҚОҒАМ ҚАЙРАТКЕРІ НАҒАШЫБЕК ҚАПАЛБЕКҰЛЫ ТУРАЛЫ СӨЗ БОЛА ҚАЛСА ОЙЫМА 1980-ШІ ЖЫЛДАРДЫҢ БАСЫ, ЖАМБЫЛ АУДАНДЫҚ «ЕКПІНДІ ЕҢБЕК» ГАЗЕТІНІҢ РЕДАКЦИЯСЫ ОРАЛАДЫ. ТАЛАЙ-ТАЛАЙ ҚАБЫРҒАЛЫ ҚАЛАМГЕРЛЕРДІ ҚАНАТТАНДЫРЫП ҰШЫРҒАН, СОЛАРДЫҢ ҚАНАТҚАҚТЫ ШЫҒАРМАЛАРЫН ЖАРИЯЛАП, СОДАН КЕЙІНГІ ЖЕРДЕ ДЕ ТАЛАНТТАРЫНЫҢ ТОЛЫСУЫНА СЕБЕПКЕР БОЛҒАН ҚАРАШАҢЫРАҚТА СОЛ ЖЫЛДАРЫ ДАРЫНДЫ АЗАМАТТАРДЫҢ ҮЛКЕН БІР ШОҒЫРЫ ЕҢБЕК ЕТІП ЕДІ.

шынайы бет-бейнемізді оқырманға «танытып қоятын» сықақ өлеңдер мен әзіл әңгімелерге негіз болып, қалай жазылып кеткендігін де байқамай қалатын кездеріміз болады. Оған ренжи де қоймаймыз. Сондай әзіл әңгімелерді өзіміз күліп отырып газетке дайындасақ, бас редакторымыз Нақаңның өзі де ішек-сілесі қата күліп отырып оқып, қол қойып беретін. Ондай «өзара сынды» ертеңгі күні әйелдеріміз оқып, кішігірім реніштерін білдіретін де кездері болатын. Ол енді өз алдына бөлек әңгіме...

Редакция мен баспахананың жұмысы бір-бірімен тығыз байланысты. Соған орай екі мекеменің ұжымы бір-бірін тонның ішкі бауындай жақсы біледі десек асырып айтқандық бола қоймайды. Содан кейін бе екен, баспаханада бұрыннан жұмыс істейтін, Нақаңды газетке корректор болып келген кезінен білетін жасы үлкен қызметкерлер оны өзгеше сыйлайтын. Жас кезінен өмірдің біраз қиындықтарын басынан өткізген, соның бәрін өз күшімен – қабілет-қарымымен, өзгеше дарынымен, күш-жігерімен, таңғаларлықтай еңбекқорлығымен жеңіп шыққан Нағашыбек Қапалбекұлы шынында да қадірлеп, құрметтеуге, сыйлауға тұрарлық азамат еді.

Жыр алыбы Жамбыл атамыздың атын

мызды қосып, кейде жеке өзімізді оңаша шақырып алып айтқан ақылынан шынайы жанашырлығы, ағалық қамқорлығы айқын сезіліп тұратын.

Қазір ойлап қарасам, Нақаңның мұндай шарасы жастық жалыны ойнап, шабыт құшағында шалқып жүрген ақындар, бұл жерде мен ең алдымен Есенқұл ағамыздың жайын айтып отырмын, арындарын сәл тежесін, лапылдап жүріп отқа түсіп кетпесін деген ескертпесі екен ғой. Арада өткен жылдар биігінен байыптап қараған шағымда, кейіндері аға газеттің басшысы қызметін өзім де атқарған кезімде бұл ақиқатқа көзім бұрынғыдан да жете түскендей болады.

Рас, Есағам екеуіміздің газет қызметінен шығып кеткен де кезіміз болды. Бірақ бұл қадамымыздың басшылыққа деген реніштен туындамағанын бірден айтып кеткенім жөн шығар. Дәйім іссапарда жүретін, бұрқыратып ақша төлейтін жұмысқа шақырғандардың ақылын құп алып, үстірт шешім қабылдағанымыз көп ұзамай-ақ белгілі болды. Шығармашылықпен еш байланысы жоқ бұл жұмысқа Есағам бір жеті ғана шыдаса, мен қарағай басына шыққан шортандай болып баған басында толық бір жылды өткізіп барып Күртінің «Шұғыла» газетіне ат басын тіредім.

Қызметтен босату жайында арыз бер-

қабілетіне, соңынан ерген інілері мен қарындастарының тіршілігіне шынайы тілектестігіне осы күнге дейін таңғалумен, сүйінумен келемін.

Ауылы аралас, қойы қоралас жатқан аудандар емес пе, Нақаң көршілес Күрті ауданына да, Балқаштың Бақанасына да шаруаларымен барып тұратын. «Ұрыспай қоштассаң ұялмай жолығысасың» дегендей, сыйлы әріптеске, бірте-бірте ақылшы ағамызға, қамқор бауырымызға айналған Нақаңмен мұндайда сағынысып көрісіп жүрдік. Күн сайын дерлік өзгеріп жатқан өмір жайлы, өлең жайлы әңгімелеріміз сағаттап созылатын еді.

«Таланттың бір пайызы ғана талант, қалған 99 пайызын еңбек құрайды» деген екен бір ғұлама. Сол айтқандай, Нағашыбек ағамызға Жартқан Алла тағала жазушылық дарынды да аямай берген, өз кезегінде еңбекқорлық қасиеті де адам қызығарлық. Дарынды жазушы, академик, бірнеше жоғары оқу орындарының профессоры, тағы басқалай құрметті атақтарына ағамыз тек қана өзінің еңбегімен, таңғаларлықтай ерік-жігерімен, қабілет-қарымымен жетіп отыр. Соған орай оның ел мен жұрт алдындағы абырой-беделі де асқақ, шығармашылық тұлға ретіндегі де, қайраткерлік орайындағы да орыны бөлек.

Бүгінде жер жәннаты Жетісу жерінде, әсіресе оның Алматы өңірінде Нағашыбек Қапалбекұлының белсене қатысуынсыз, бұл жерде ұйымдастыруынсыз дегеніміз де дұрыс шығар, іргелі іс-шара өте қоймайды деуге болады. Мұның бәрі жұртшылықтың Нақаңның білімділігі мен біліктілігін мойындағандығы, қайраткерлік тұлғасын танығандығы дер едік. Өз кезегінде біз де асқар таудай ағамызға алар асуларыңыз әлі де асқақтай берсің, осы биігіңізден ешқашан төмендемеңіз деген ақ тілегімізді айтқымыз келеді.

**Нүсіпбай ӘБДІРАХЫМ,
Қазақстанның Құрметті журналисі,
Жамбыл ауданының Құрметті азаматы.**

ҚҰРТҚА ТӘУІП СҰЛТАНҚОЖАҰЛЫНЫҢ ТУҒАНЫНА – 250 ЖЫЛ

*Құртқа тәуіп
жайлы алғашқы
деректі атақты
Сүйінбай ақынның
айтқан жыры-
нан көреміз. 1873
жылы қырғыздың
ханы Орманның асы-
на Тлезек төрені
шақыртады. Тле-
зек төре қазақтың
атақты байы, биі,
төре, ақын, шешен,
батырларын жиды-
рып, қос атпен кісі
жіберіп, Сүйінбай
ақынды да шақыртып
алып, бастарын
қосып, қырғыздың
шақырған асына ба-
рады.*

ЖАЛҚЫНА ҚАМҚОР БОЛҒАН

Сол аста Сүйінбай қырғыздың атақты ақыны Арыстанбекпен айтысып, жеңіп шығып, бір тоғыз, қамқа тон, басы бүкіл қырғыздан мойны озған Кайшыбектің қарагер аты қылып, 74 ат бөйге алады.

Сонда Сүйінбай былай деп жырлапты: Шапырашты Жалмамбеттің ұлы еді. Қарасайлап ақырса. Дін мұсылман біледі, Жаудан қайтпас жүрегі, Құдайға екі болмаған тілегі. Дұспанға өткен білегі. Кезеген жерді күзеткен, Найзаның ұшын безеткен. Ерегiскен дұспанның, Маңдайынан күн өткен. Табанынан сыз өткен. Елдің шегін қыстаған, Көлденең найза ұстаған, Сөз бастаған нұсқадан. Ерегiскен дұспанның, Қанын судай сімірген, Бөріктің алдын жімірген. Шыбыл деген бір елім, Мынау, менің Шыбылым Мен сөйлесем шынымен, Шығар сенің шығының. Ерегiссен менімен, шығар сенің тығының. Ол басынан қырғыз-ай. Жаман еді пиғылың. Манап еді тұғырың.

Манапсыз күшің жоқ, Сыртың бар да, ішің жоқ. Бозаны ішіп, қарның тоқ, Ішің жалын, сыртын шоқ.

Қысы кетсе, жазы бар. Дүниенің сазы бар. Шыбылдан шыққан атақты, Көпке әйгілі Құртқа қажы бар. Міне, Сүйінбай бүкіл қырғыз-қазақ алдын-да Құртқа тәуіп жайлы осылай деп айтқан. Бұл айтыс нұсқасы М.Әуезов атындағы әдебиет және өнер институтының қолжазба қорында 596 бумада сақтаулы. Айтысты 1937 жылы Жамбылдан жазып алған Өмірзақ Қарғабаев ақын. Бұл айтысты алғаш рет 2015 жылы Абай атындағы Ұлттық педагогикалық университетінің Жамбылтану және халық ақындары ғылыми-зерттеу институты жеке кітап етіп шығарды. Еліміз тәуелсіздігін алып, халық қамқоры болған қастерлі тұлғаларын іздеп, өткен тарихына үңіле бастаған тұста – біз де Құртқа тәуіпті іздеп, бейітінің басына бардық. Бұл 1997 жылы 6 мамыр күні еді. Ол кездегі Күрті ауданына қарайтын Шилібастау деген жердегі Құртқа тәуіп бейітіне құран оқыттық, жанындағы бұлақ суына бетімізді шайдық, естеліктер айтылды. Байтерекөв Кеңес ағаның өзі шығарған өлеңі бізді ерекше толқытты. Жайылған бар қазаққа Құртқа атың, – Халқыңа тиіп еді шарапатың. Жазатын ауруларды бүкіл елге, Ғұлама емші болып тарап атың.

Артық еді бәрінен де қасиетің, Тамам жұрт алдыңа кеп бас иетін. «Әруақты, киелі» – деп айтып кеткен, Қастерлейміз бабалардың өсиетін.

Ем болған ауруларға берген дәрің, Кім білмес жаратушы құдай барын. Қолдай гөр әруағыңмен, уа, киелім! Келіп тұр тағзым етіп ұрпақтарың.

Мамырдың ақ таңдары атқан шығар, Дәрісін талай адам татқан шығар. «Басыма тағзым етіп келді ғой» – деп. Жарықтық аунап түсіп жатқан шығар.

Бұл сапарда Аубай Байғазиев, Нұртілеу Бәкіров, Ермұхан Арқабаев, Үшкен Әбдіхалықов бәріміз осы Құртқа тәуіп бейітін қоршатып, оның мүрдесінің басына темірден әдемілеп күмбез – белгі орнатқан Серік Үмбетовке шынайы ризашылығымызды білдірдік. Ол осы игілікті істі Күрті ауданында әкім болып жүргенде жасатыпты.

Сол жылы біздің өлкеге ғұмыры шықпаған көк шығып, аспаннан нұр жаңбыр жиі жауып, жердегі береке өніп, жаратылыс ақжарылқап пейілін ақтарып салды.

Бүкіл дала алқызыл түрікмен кілеміндей көзіңнің жауын алар, ішпей-жемей мас қылар – қалың қызғалдақ.

Гүлге оранған сайын дала жазғы самалға тербеліп, шымқай қызыл түске бөленіп, құлпырып тұр-ау, түрленіп тұр...

Бұл жолы ізгілікті де, игілікті де істермен көзге түсіп, жас та болса, талай үлкен ұланғайыр қайырымды шаралар атқарып, ел алғысына бөленіп жүрген Қайрат Сатыпалды ініміз:

– Құртқа тәуіптің басына Алла бұйыртса кесене салдырмақшымыз.

Тәуіп бабамыздың ұрпақтарын жинап, бейітінің басына апарып, құран оқытып, құрбан шалдырып қайтыңызшы, аға, – деп қолқа салғаннан соң арнайы келген бетіміз еді.

Бейітке қызыл граниттен белгі тас қойылыпты. Енді, алыстан мен мұңдалап көрінетін аппақ ақ кірпіштен салынатын кесененің үлгісімен таныстық. Осы кесенені салатын құрылысшылар бұл кесенені биылғы жылғы тамыз айына шейін толық бітіретіндерін айтып, оның архитектуралық жайын түсіндірді.

Болашақта салынатын кесене құрылысының алғашқы тасын ел ағасы Қазақтың Әл-Фараби атындағы Ұлттық университетінің профессоры Жолмұхан Түрікпенұлы мен Қарасай батыр қорының президенті Асқар Тоқтамысовтар қалады. Жиналғандар алдында Құртқа тәуіптің ұрпақтары Ақби Әлімқұл, Ерубек Егеубеков, Айқымбай Тауасаров және басқалар сөз сөйлеп, Құртқа тәуіптің халық алдындағы атқарған өлшеусіз қызметі жайлы айтып берді. Қазір сексен жеті жасқа келген оқымысты ағамыз – Жолмұхан Түрікпенұлы былай деді:

– Құртқа тәуіп – еліне қамқор болған абыз, әулие, көріпкел, қасиетті шипагер. Үш ғасыр адамдарымен араласқан, емшілігімен аты шыққан, білім- дар, әрі оташы, әрі шөппен, дәрімен емдеген бұл кісі – Ибн-Сина, Өтейбойдақ секілді ірі тарихи тұлға. Ұзақ жасап, 136 жыл ғұмыр кешіп, XX ғасырдың басында қайтыс болған. Әттең шіркін, Кеңес өкіметі кезінде мұндай жандар жөнінде айтуға, жазуға рұхсат болмады, айтқандарды қудалады. Сондықтан жазылмай, ғылыми талданбай, ел жадынан өшіп қала сақтады. Ендігі міндет – абыз ата Құртқа тәуіп жайлы ғылыми іздестіру, кітап шығару, тарихымыздағы орнын қалпына келтіру – біздер үшін асыл парыз, басты мұрат.

Сонау Жамбыл облысы Талас ауданындағы Үшкен, Ақби, Ақансері, Еңбекшіқазақ ауданындағы Сатылған Жұрынбаев, Балғабек Қыдырбекұлы ауылындағы Төлік Естаев, Нұрғайша Тауасарова және де басқа да ұрпақтары Құртқа тәуіп абыз бабасы жайлы толғана да ойлана да әңгімеледі.

2002 жылы 9 тамыз күні Шилібастауда Құртқа тәуіп кесенесінің ашылу салтанаты өтті. Салтанатты жиында алғашқы сөзді ел ағасы, шежіреші-тарихшы Аубай Байғазиев алды.

Қазақтағы қасиетті тұлғалардың бірі –

Құртқа тәуіп. Туған, өмірден қайтқан жылдары белгілі, Қазақ совет энциклопедиясына (7-том, 51 -бет) кірген адам. Ұлы жүз, Шапырашты тайпасы, Шыбыл руының Байыс деген атасынан екені айтылған. Ол Жетісу, көршілес қырғыз, өзбек еліне белгілі атақты емші, тәуіп, әулие жан болған. Түрлі шөптерден дәрілер жасаған. Қоқандықтар мен қазақтардың соғысында сарбаздармен ілесіп жүріп, жаралыларды емдеген, операция жасап, еттегі, сүйектегі садақ оғын алған.

Құртқа тәуіп арабша, парсыша оқыған, сауатты адам болған. Ол үш ғасырды көрген адам. 1770 жылы туып, 1906 жылы қайтыс болыпты. Оның 136 жыл өмір сүруі көптеген сырқаттардан өзгені ғана емес, өзін-өзі емдей білгендігінің дәлелі болса керек. Жүзден асқан соң, маржандай тізіліп, аппақ тіс шығыпты. Ол өзіне операция жасап, ауырған аяғын кесуі, жасанды ағаш аяқпен жүруі де сол біліктілігінің дәлелі.

Құртқа тәуіп тек сынықшы, емші ғана емес елге қамқор болған қайраткер адам. Жаугершілік заманда шашырап кеткен тустарын жинастырып, басын қосуға қамқорлық жасаған. Аталас туыстары оны: «Ел иесі – Құртқа» деп атаған. Ел иесі атану екінің біріне бұйырмайтын қасиет екені айқын. Қазір Қарасай ауданындағы Көксай ауылында салынған жаңа мешітке Құртқа тәуіптің аты берілген, – деп Құртқа баба жайында тебірене сөйледі.

Алматы облысы Жамбыл ауданының сол кездегі әкімі Сыдық Баяманов мырза:

– Қазақтың батыры мен бағыланы, көсемі мен шешені, ақын жыршы-жырауы,

ҚҰРТҚА ТӘУІП СҰЛТАНҚОЖАҰЛЫНЫҢ ТУҒАНЫНА – 250 ЖЫЛ

данышпан мен әулиесі аз болмаған. Төрт құбыласын түгел ұстаған ұлыста небір емші, тәуіптер, көріпкел, сәуегейлер, шипагер абыздар болғанын, өткенін біз көшегі тарихтан таныдық. Солардың арасында биік тұлғаның бірі – Құртқа тәуіп.

Құртқа тәуіптің даңқымен байланысты аңыз әңгімелердің дені бабамыздың бүкіл саналы ғұмыры ізгілікке негізделгенін баяндайды. Жүз отыз алты жыл өмір сүрген әулие айналасына жақсылықтың нұрын шашқан, небір ауруларды емдеп жазған, шипалы дәрілерді пайдаланып, емшіліктің құпия сырларын ашқан. Сондықтан да болар, оған құдайдан бұйырған қасиетті мойындаған елі «Құртқа тәуіп – жұртқа тәуіп» деген сөз қалдырған, - деп осы өңірдегі атақты адамдардың да есімдерін атап, олардың арасында Құртқа тәуіптің алар орнына тоқталды.

Белгілі еңбек және қоғам қайраткері Ізбасар Балтағұлов, ғалым Жолмұхан Түрікпенұлы, Мәскеуден әдейі осы рәсімге арнайы келген ғарышкер Талғат Мұсабаев және басқалар ыстық лебіздерін білдірді. Үш мәрте қажы Хамза Екейбаев тегіліп бата берді.

Биіктігі 13,6 метр кесене салтанатты түрде ашылды.

Біз белгілі ғалым, хирург, медицина профессоры Тұрар Көкеев ағаға жолығып, Құртқа тәуіп жайлы зерттеулері нені көрсеткенін сұрадық. Медицина білгірі былай деп ағынан ақтарылды.

– «Емші», «тәуіп», кейін келе халықтың «әулие» деңгейіне дейін мадақтап көтеруі Құртқа бабамыздың құдайдың берген құдіретті қасиетінен басқа өзінің жастайынан бастап өмір бойы сіңірген еңбегінің арқасы.

Бабамыздың өмірбаянын алып қарасақ, туғаннан (1770 жыл) дүние салғанға дейін (1906 жыл) бабамыз жаугершілік заманда өмір сүрген. Өмірінің алғашқы шағы жоңғар басқыншыларымен қанды соғыс шайқаста өтсе, есейе келе өмірінің ең маңызды шақтары қоқандықтармен жүргізілген азаматтық соғыста өтті. Әкесі Сұлтанқожа (XVIII-ғасыр бойында өмір сүрген, шамамен 1720 – 1815 жылдары) атақты емші, сынықшы болған. Қалмақтармен соғыста, ірі шайқастарда жарақаттанған сарбаздарға хирургиялық көмек көрсетіп, әскери жорықтарда, соғыс науқаны аяқталғанша, өзінің көмекшілерімен бірге әскери қолдың басы-қасында болған. Соғыстың саябырсыған мезгілдерінде ел аралап, күрделі жарақаттардың емін одан әрі жалғастырып, науқас толық айығып жазылып кеткенше бақылауын үзбеген.

Осы жорықтарда ер жетіп қалған Құртқаны әкесі Сұлтанқожа өне бойы қасына ілестіріп, соғыста жарақаттанғандарды емдеу кәсібінің егжей – тегжейін іс жүзінде үйретіп отырған.

Ел арасындағы кішігірім мектеп-медреселерді жас бала Құртқа үздік және қатарларынан ерте бітіріп, молда-мұғалімдердің ақылымен білімнің орталығы Бұхара, Гургендж, Исфахан, Хамадан қалаларына аттанады. Құртқаның осы қалаларда оқыған ілімі, игерген ғылыми саласының негіздері – медицина ғылымының негізін қалаушы атышулы ғалым Ибн - Синаның (Абу Али Хусейн ибн Абдаллах) (980-1037) парсы тілінде жазылған (кейіннен араб тіліне аударылған) әлемге әйгілі болған «Емдеу ғылымының каноны» (каноны врачебной науки). Уақтысында бұл еңбек 30 кітап болып парсы тілінде басылған (кейін Ташкенде орыс тілінде және өзбек тілінде өте көлемді 6 том болып ғалымның туғанына 1000 жыл толуына байланысты басылып шықты). Алғашында араб тілінде, кейінірек парсы тілінде Ибн-Синаның осы өте көлемді еңбегін, ел-елден жиналған (Араб, Персия елдерімен қатар түркі тілдес елдерден жиналған) 12 тәлімбердің ішінен үздік бағамен бітіріп, Хорезмшахтың ордасы Гургендж шаһарына «Ордадағы бас тәуіптің жәрдемшісі» деген қызметке шақырылды. Бірақ, елде тыныштық дәуірі аяқталып, «жоңғарлардың шабуылы жиіленіп кетті» деген суық хабар, жігіт болып қалған Құртқаны елге қайтуға мәжбүр етті.

Бұл XVIII – ғасырдың аяғында жоңғарлардың (қалмақтар, ойраттар) өзара ішкі дау-тартыстарын тоқтатып, Цевен-Рабдан қонтайшының қол астына жиналып, Ресейден және Цин империясынан жаңа қару-жарақтар, зеңбіректер сатып алып, армиясын мейлінше күшейтіп, қазақ еліне қарай шабуылдарын жиілеткен кез еді.

Араб, парсы тілдерінде сол кездегі білім ордаларынан күрделі білім алып келген, XVII ғасырдың екінші жартысына дейін Еуропаның барлық университеттерінде К.Галеннің еңбектерімен бірге негізгі пәндердің бірі болған Ибн Синаның «дәрігерлік ғылымның

канонын» толық игерген жас ғалым, дәрігер, емші, сол кездегі терминологиямен айтқанда, «Табиб», қазақша варианты «тәуіп» Құртқа Сұлтанқожаұлы өзінің тікелей игеріп-меңгеріп алған емшілік кәсібіне кірісіп кетті.

Құртқа бабамыз көптен ерекше бөлініп көзге түсетін кісі болса керек. Өзі ұзын бойлы, сұңғақ денелі, ат жақты, қаба сақалды, өткір көзқарасты, қыр мұрынды, кең маңдайлы, жылы шырайлы келген. Басындағы сәлдесін молдалардікіндей жалпайтып емес, қазақтың беркіне ұқсастырып орап киеді екен. Ол кісіні көрген адам бірден сол кісінің ауанына толық беріліп, гипнозды жағдайға түскендей болып қалады екен.

136 жыл өмір сүріп, бүкіл Жетісу өлкесіне, көрші қырғыс еліне атағы кең тараған, тәуіпшілігі мен әулиелігі аңызға айналған, әскери-дала хирургиясының негізін орыстың ғалымы Н.И. Пироговтан 100 жыл бұрын қалап, ретке келтірген бабамыз Құртқа Сұлтанқожаұлына кесене тұрғызып, еске алып жатқан ұрпақтарына ниеттеріміз қабыл болсын, бабамыздың әруағы қолдап жүрсін деп тілек білдіремін, - деп Тұрар аға геронтология ғылымында Құртқа атамыздың 136 жыл жасаған ұзақ ғұмырының сыры мен қыры жайлы да білгірлікпен дәлел келтіре әңгімеледі.

Шынында да Құртқа тәуіп деген кім? Қазақ Совет энциклопедиясы былай деп жазыпты:

«Құртқа Сұлтанқожаұлы (1770-1906) – Жетісу және көршілес қырғыз еліне аты кең тараған халық емшісі. Ұлы жүз Шапырашты тайпасы Шыбыл руының Байыс деген атасынан. Құртқа араб-парсыша оқыған. Ол – ауыр науқастарды емдеп жазып, күрделі операциялар жасай білген. Түрлі шөптерден дәрі жасаған. Қоқандықтармен соғыста жаралы болғандарды емдеп, операция жасап, сүйектегі оқты алған. Құртқа өте ұзақ жасап, 136 жыл өмір сүрген». (Қазақ Совет Энциклопедиясы. 7-том, 51 бет)

Жетісуды билеген Тезек төренің баласы ауырып, Құртқа қос атпен кісі шаптырыпты. Құртқа тәуіптің төре ауылына бара жатқанын естіп, жақындары келіп:

– Ата, Тезек төренің елге тізесі қатты батып жүр. Алым салықты үйіп-төгіп, ес жидырмай, ата қонысымызды тартып алды, елді еңіретті. Енді соның есесін қайтаратын кез келді. Анау дүмкес ауру баласына у бер де қатыра сал. Әр сауалға – бір зауал, – деп жер тепкілеп, тілек тілепті.

Құртқа тәуіп үндемей Алтынемелде отырған төре ордасына аттанады. Ұнтақтап сауалға қосып ішкізген дәрісі шипа болып, бір айға жетпей беті бері қарап, адам болмайды деген бала түреге, дін аман жүгіріп кетеді.

Ауылына келгенде, әлгі туыстары қайта келіп:

– Абыз ата, төренің баласы тұрып кетіпті, сіз емдеп, құлантаза жазып жіберіпсіз, – деп тепсініпті.

– Сіздер қызық екенсіздер. Дәрінің бәрі – у болады. Мен берген дәрі – у – оған шипа болды. Ал, естеріңізде болсын, Алла мүсәпірге рахымшылық жасаған. Ауру, дертті жан – мүсәпір. Мүсәпірді мүсіркеу керек, емдеу – парыз. Қолдан келсе, шипа болар жағдай жасауымыз керек. «Ең басты байлық – денсаулық» демекші: тәні жарымжан пәнде – ең бейшара, ең мүсәпір. Ауырған жанды аялауымыз қажет. Қасқұнем – қарақтан өледі, қомағай – тамақтан өледі, батыр – садақтан өледі, бай қадақтан өледі. Абайлап сөйлеп, ойлап іс істеу лазым. Өзін күткен – өрге шығады, өзгеге өлім тілеген – елді бұзады. «Ашыққанға қазан – астырма, тоңғанға – от жақтырма» деген бұрынғы ата-бабаларымыз. Біреуге өлім тілемей, өзімізге өмір тілейік. Жараның азабын – жаралы біледі, қазаның азабын – қаралы біледі. Ері саудың – елі сау, аурулы елде – күнде дау. Ел-жұртымды аурудан, даудан аман қылсын! – деген екен.

Құртқа тәуіптің бұл сөзі - өсиетнама болып қалың елге тарапты.

– Тәуіптің соңы Құртқа абыз болар. Көзі қарақты, сөзі салмақты, еліне ардақты мұндай шипагер – тәуіп бағымызға туған екен. Қадірін біліп, қасиетін асырайық. Надан кісі сусыз арыққа ұқсайды. Өлсіз денеге – ауру ұялайды. Басы ауырған бақсы - балгерге тоймайды. Ал Құртқа тәуіптей сегіз қырлы, бір сырлы шипагердің болғанына, тәубе! – депті Тезек төре тәуіптің емшілігіне аса разы болып.

Содан ел аузында «Тәуіптің соңы Құртқа болды» деген қанатты сөз қалыпты.

Ел есінде қалған мұндай әңгімелер өте көп.

Құртқа тәуіпті жаугершілікте арбаға мінгізіп

сарбаздармен бірге алып жүреді екен. Сайрамда Сұраншы батыр жау қолында қалғанда: – Сен аман бол ендігі елдің тұтқасын сен ұстарсың, – деп Сарыбайды Сайрамның дарбазасының ішінен сыртқа лақтырып жіберіпті. Дік етіп жерге түскен салмағымен Сарыбайдың бір жамбасы үш жерден сынып, оған қоса екі қабырғасы опырылып кетіпті. Құртқа тәуіп соны орнына салып, емдеп жазыпты.

...Бір аста Жамбыл мінген аты сылти басып келгенін көріп, Құртқа тәуіп:

– Анау ақынның атының бір аяғының жілігі жарылған екен. Енді мінсе, күп боп болып ісіп, түкке жарамай қалады, - деген соң, тәуіпке емдетіп, қаратқаннан кейін бір айдай бос жіберіп мінгенде құр аттай шауып кетіпті.

...Бір байдың жылқылары ауырмай-сырқамай топ-топ етіп жығылып, қырыла бастайды. Бай Құртқа тәуіпті алдыртыпты.

«Бар кесел мына қара айғырда екен», - деп әлгі айғырды жыққызып, қара санын ұстарамен тіліп жіберіп, ырсиған етінің ішінен бірдемені салып қайта тігіп тастайды.

– Бұның не? – дегендерге: – Бұл – «уа», - деген дәрілік шөптің ұнтағы.

Ол мына айғырдың кеселін кеседі, құртын құртады. Енді қорықпа, - депті. Шынында да қалған малы дін аман болыпты.

Құртқа тәуіп ауырған аяғына өзі операция жасап емдеген, жасанды аяқ жасаған. Жүзге келгенде тісі күріштей болып қайта шыққан.

Жаңа қонған қонысқа, қора-жайға су қосқан дәрі шашып, аластайды екен. Бұл бүгінгі дезинфекция ғой!

Өзін-өзі емдеп, өзіне-өзі тәжірбие жасап, оны жұртқа үлгі етіп айтып отырған.

Түрлі жыландарды ұстап алып бос үйдегі шаңыраққа іліп қояды екен, ол өзінен-өзі алдындағы ыдысқа ағып түскен қоймалжың затқа айналғанда шипалы шөп қосып, дәрі жасаған.

Қойдың кәрі жілігін жұлынынан бөлек алып, қайрап, ұштап адам денесіндегі жарақаттарды емдеген.

Домалатпай, қазіргі соқырішекті тауып, кесіп алып, жазып отырған.

Жіңішке ауру – қылтамақты, қазіргі рақты да емдеу тәсілін тапқан. Кәдімгі тобылғыны бүрлеген уақытта кесіп алып сақтап қояды екен. Қажет кезінде әлгіні жылқының жас қазысына тығып, отқа ұстап, ұшына әлдебір дәрі жағып, тамағынан ары-бері өткізіп алғаннан кейін әлгі науқас үш күнде жазылып кетеді екен.

Құртқа тәуіп – шөппен емдеген, түрлі шөптерді жинап дәрі жасаған. Жібек жолымен ары-бері өтетін керуендерге аманаттап, ана шеті Қытай, мына шеті Хиуа, Бұхар, Самарқан, Ресей өңірінен үнемі түйіншек-түйіншек дәрі-дәрмек алдырып отырған. Өзі хат таныған, кітап оқыған, Петерборда, тағы да басқа көптеген жерлерде сапарда болған.

Гиппократ дәрінің 200 түрін, Үнді тәбибтері 800 түрін пайдаланған болса, Ибн Сина дәуірінде 2600 түрлі дәрі қолданылып, оның жартысынан көбі өсімдіктерден алынған. Құртқа тәуіп осы дәрілерді және оны жасау жолдарын меңгерген, оны сақтау мен пайдалануды үнемі үйретіп отырған. Түрлі ауру – кеселдерді емдейтін шипалық дәрілерді де өзі жасаған.

Құртқа атамыз – асқан сынықшы, адамның да, малдың да сынған, шыққан жерлерін орнына салатын білімдар оташы болған.

Алдына келгенді емдеп, құлантаза жазатын асқан емші, құлталқаны шығып дене мүшесі қираған нешеме жанды тік тұрғызып жіберген қолы уалы, сөзі дуалы Құртқаны жұрт тәуіп, әулие деп атаған.

Құртқа тәуіп ел ісіне де араласқан аузы дуалы абыз, көпті көрген, айтқаны келген ақсақал би дәрежесіне дейін көтерілгендігін мына бір жайттан-ақ аңғаруға болады. Талас бойында жырақтап қалған бір топ Шапыраштыларды алып келу үшін 1870 жылдары Құртқа емшінің тапсырмасымен Сұраншы батырдың ағасы Андас датқа келген. Сонда ол:

Ел иесі – Құртқа, іздеп келген датқа.

Бірің қалмай қайтыңдар, Атамекен жұртқа! - деген екен.

Сырттап кеткен ағайындарын шақырып қана қоймай, ел ішіндегі дау-шарларды бітімге келтіріп, үлкен жанжалдар Құрта тәуіп алдындағы әділ шешімін тауып отырған.

Ал, жазушы Мамытбек Қалдыбаев 1995 жылы шыққан «Бәйдібек баба арманы» кітабында былай деп жазған:

... Құртқа, Саурық батыр, Шапыраштының болысы Андас үшеуі Сүйінбай ақынға келіп жолығады. Сонда Сүйекең:

Бар қазақтың бас тәуібі Құртқа болар, Андастың асыл сөзі нұсқа болар. Адамнан асып туған Саурық батыр, Қырғыз бенен қазаққа тұтқа болар, – деген екен.

Құртқа тәуіп айтыпты деген мынандай нақылдар көп:

Аяқ – азамат
Қол – мүлік
Бас – сандық
Тіл – кілт
Төртеуіне тоқтау қойсаң
Еститінің мақтау болады.

Бір адам жүрген жерде – із қалады, Жүз адам жүрсе – соқпақ болады. Мың адам жүрсе – даңғыл болады. Адамға қастерлі іс істесең, Соңында сенің сол қалады.

Арам адамның тобасы жоқ, Аштан өлген кісінің моласы жоқ. Қайырылып кеп көшірім сұраса, Ер жігітке еш оқасы жоқ.

Озбыр олжа үшін өледі
Күншіл күндеумен өледі
Міншіл мінеумен өледі
Қайсар өзіне-өзі сенеді
Қайрат пен ақыл біріксе
Бәрін де жеңеді.

Иә, біз естігенімізді айтамыз. Халық айтса – қалт айтпайды.

Қарасай ауданы Көксай ауылындағы Құртқа тәуіп атындағы мешітке барып, тәуіп бабамызға арнап құран оқыттық. Сол мешіттегі Сүлеймен Жылғанов деген молда ақсақал айтады:

– Мен өзім осында тұрып жатқан найман руынанмын. Осы мешітті ашамын деп жеті жыл соңынан жүрдім. Ел жұрттан сұрастырып мешіттің аты жөнінде көп ойландық, толғандық. Ақыры халқыңа қамқор болған, аты аңызға айналған Құртқа тәуіптің есімін беруді жөн деп таптық, – дейді жетпіс жеті жастағы қария ағынан жарылып. Бұл мешітті ашуға құжаттарын жинастырып алуға, оған Құртқа тәуіп есімін беруге өте үлкен еңбек сіңірген парасатты қария Сүлеймен ағаға мыңда бір алғыс айттық.

Құртқа тәуіп бабам жайлы талай-талай қызығлықты деректерді айтып берген Жолмұхан Түрікпенұлы, Әлімқұл Жамбылов, Советбек Байғазиев, Құдайберген Сыдықов, Айқымбай Амантайұлы, Жолмұхан Түрікпенұлы, Нұртілеу Бәкіров, Аубай Байғазиев, Ахабай Молдахметов, Әлібек Әмзеұлы және басқа да кәрі құлақ, шежіре көңіл, көне тарихты жақсы білетін ел ағаларына ризашылығымызды білдіреміз.

Ал енді Құртқа тәуіптің осыншама ұзақ жасағанына күмән келтірушілер де табылды. Мысалы мұндай қаңқу сөздердің дәлелсіз екенін көрсететін материалдар баршылық. «Түркі өлемі» газеті 2002 жылы тамыз айындағы №8 санында «Бабалар дәстүрін ғасырлардан ғасырларға жалғастырсақ» атты мақаласында этнолог - зерттеуші Әшірбек Қойтас Молдаұлы ат –Түркістаны былай деп нақты дерек келтіріп, жазады:

«Жетісу өңіріндегі Ұзынағаштан Ұлы Жүз Шапырашты аталары ескі құдаларымыздың ұрпақтары пайғамбар жасын екі рет жасаған Құртқа тәуіп және әулие атамыздың тумалас бауыры, Бөлтай адамның замандас інілерінің бірі – Шыбыл Беке (1820 жылы туған) ақсақалдың ұлы Бекбота би (1869 жылы туған) мен Екей Нарынбай ақсақалдың ұлы Ігілік екі-үш жігіттерімен келді».

Бұл жайлы белгілі журналист Көлбай Адырбекұлы «Түркістан» газетінде (2002 жыл 9 қараша) «Бұдан 100 жыл бұрын» атты мақала жазып, Құртқа атамыздың екі пайғамбар жасынан асқанда, яғни, 126 дан асқанда Түркістан шаһарында Жамбыл ақынмен бірге болғанын нақтылап, құжат арқылы дәлелдеп берді.

Құртқа тәуіп жайлы әлі талай айтылар, жазылар, зерттеулер алда.

Нағашыбек ҚАПАЛБЕКҰЛЫ

ИНТЕРВЬЮ

СТРАХОВКА все решает?

ОСМС начали внедрять с начала 2020 года,но население по-прежнему волнуют важные вопросы о новой для нашей страны системе.
На наши вопросы любезно согласился ответить главный врач многопрофильной больницы г.Талдыкорган Жумахан Молдакулов.
Он расскажет нам что такое мед.страховка и объяснит какие расходы на себя берет фонд ОСМС.

Алатау: – Что такое система обязательного социального медицинского страхования?

Жумахан Мукашович: – Система обязательного медицинского страхования предназначена для улучшения финансового положения медицинского обслуживания и конечно же его качества.

Система направлена в первую очередь на то,чтобы любой гражданин, будучи заранее застрахован смог получить помощь бесплатно.Существует определенный список гарантийной медицинской помощи и есть список услуг,которые возможно получить за счет средств из ОСМС.

Алатау: – Что изменилось после внедрения мед.страхования?К примеру,порядок приема пациентов?

Жумахан Мукашович: – Для начала хочу сказать,что данная система начала функционировать с этого года,поэтому сейчас сложно ответить.В этом году с начала мировой пандемии все силы были направлены на борьбу с КВИ. Хочу отметить,что лечение больных COVID-19 производилось за счет фонда ОСМС.

Алатау: – Существуют ли категории граждан лечение которых полностью оплачиваете государство?

Жумахан Мукашович: – Конечно же,существует несколько категорий,за лечение которых все расходы на себя берет государство.К примеру пенсионеры, дети, студенты, военнослужащие и т.д.

Алатау: – Если человек прописан в другой области,но временно он находится в Талдыкоргане,вы примете его,если ему понадобится медицинская помощь?

Жумахан Мукашович: – Для казахстанской медицинской организации, республиканского значения, не существует понятия «житель какой-либо другой области»,если гражданину РК понадобится мед.помощь,то он ее получит находясь в любой точки страны,через фонд ОСМС помощь оказываться бесплатно.

Алатау: – Может ли больница отказать пациенту, если у него нет страховки?

Жумахан Мукашович: – На данный момент есть два потока финансирования за счет государства и за счет фонда ОСМС. Если же человек поступает и ему требуется помощь,входящая в гарантийный пакет,то разумеется оказываться медицинская помощь за счет государства,вне зависимости от наличия страховки,это право человека прописано в конституции РК.

Также стоит отметить,что если человек имеет острую патологию,которая сразу может перейти на более серьезную ступень,то мед.помощь также оказывается за счет государства.

По системе ОСМС граждане, имеющие хронические заболевания,направляются на плановое лечение,в таких случаях в уже поликлиника дает направление.

Алатау: – Экстренная помощь, если

человека привезла скорая помощь бесплатно?

Жумахан Мукашович: – Даже если «скорая» привезет иностранца мы в любом случае окажем ему первую помощь.

Неотложная помощь оказывается вне зависимости от наличия медицинской страховки,места проживания и т.д.Это входит в так называемый гарантийный пакет, если речь идет о гражданах РК.

Алатау: – До внедрения подобной системы определенные лекарства выдавались бесплатно,скажите сейчас страховой полис предоставляет такую возможность?

Жумахан Мукашович: – Разумеется,есть очень много заболеваний,так называемых социально значимых,лечение которых,а также обеспечение лекарственными средствами пациентов было и остается бесплатным. Сейчас возможностей получить бесплатные лекарства стало больше,как раз благодаря этой системе. Например,если человек болен чем-то из выше упомянутых заболеваний,то ему необходимо встать на учет в поликлинику,где ему обязательно предоставят соответствующее лечение,обеспечат лекарствами и

все это будет бесплатно.

Алатау: – Может ли старховка полностью оплатить лечение или операцию?

Жумахан Мукашович: – Суть медицинского страхования одна, если человек оплачивает определенную сумму,то в случае попадания в стационар лечение будет оплачиваться за счет ОСМС.

Могу привести пример,даже если человек вложит 5000 тг,но ему необходимо лечение, которое стоит гораздо больше,то фонд берет все расходы на себя.Я бы сказал,что мед.стархование очень выгодно,ведь мы платим небольшой процент с каждой зарплаты,но в то же время можем получить дорогостоящее лечение за счет фонда.

Алатау: – А если человеку понадобится лечение зарубежом? Оплатит ли мед.страховка?

Жумахан Мукашович:Нет,система обязательного медицинского страхования работает только на территории Казахстана. Но для того чтобы получать лечение в других странах имеются квоты,которые также берут на себя все расходы.

Карина ПФАЙФЕР

КОРОНАВИРУС

ВАКЦИНА ОТ КОРОНАВИРУСНОЙ ИНФЕКЦИИ МОЖЕТ ОКАЗАТЬСЯ БЕСПОЛЕЗНОЙ ДЛЯ ОПРЕДЕЛЕННОЙ ГРУППЫ ЛЮДЕЙ, ЗАЯВИЛ ДОКТОР МЕДИЦИНСКИХ НАУК, ВИРУСОЛОГ АНАТОЛИЙ АЛЬТШТЕЙН.

ДЛЯ КОГО ВАКЦИНА БЕСПОЛЕЗНА

По его словам, проблемы с выработкой антител наблюдаются у людей с иммунодефицитом, и на них прививка от коронавируса действительно может не подействовать.

"Люди отличаются по способности вырабатывать антитела, но выделить их четко на группы довольно сложно. Это зависит не от состояния здоровья, а от особенностей организма, о которых никто не знает", — поделился эксперт.

При этом доктор выразил сомнение, что к этой категории также можно причислить пенсионеров, людей в стрессе, злоупотребляющих алкоголем и принимающих противовоспалительные препараты.

«В отдельную группу вынесли пожилых людей. Но вот, например, я пожилой человек, вакцину я получил — и у меня хорошая выработка антител. Я знаю другого человека, которому 90 лет, и у него тоже хорошо выработались антитела. Насчет того, что антитела плохо вырабатываются у алкоголиков и представителей других названных групп, я тоже не уверен», — объяснил Альтштейн.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

СОВЕТ ЭКСПЕРТА

КАК ИЗБЕЖАТЬ ЗАРАЖЕНИЯ

После открытия границ и смягчения карантина люди отправляются в путешествие, несмотря на риски заразиться коронавирусом. Эксперт рассказал о простых способах избежать заражения COVID-19 после отпуска, передает газета «Алатау» со ссылкой на NUR.KZ.

Есть много способов защитить себя и других от коронавируса во время путешествий. К ним относятся использование масок для лица, теперь обязательных для большинства авиакомпаний, и частое мытье рук, пишет Daily Express. Однако багаж также может стать

причиной распространения вируса.

В этом случае Деян Димитров, генеральный директор Laundryhear, делится простым способом обеспечить безопасность вещей после возвращения из отпуска. "Когда вернуться из поездки, постирайте всю одежду, которую вы взяли с собой. Обычной стирки при 30 градусах должно хватить. Если хотите, добавьте в цикл полоскания немного дезинфицирующего средства, безопасного для стиральной машины. Белую одежду и полотенца стирайте отдельно при более высокой температуре", - рассказал он.

Продолжительность жизни вируса зависит от типа поверхности, на которой он находится. Что касается ткани, ученые предполагают, что коронавирус может прожить на ней не более двух дней. Джон Сенсакевич, доктор медицины, также сказал, что одежду стоит постирать при высоких температурах для того, чтобы изба-

виться от воздействия COVID-19.

"В определенных ситуациях одежду следует стирать при более высоких, чем обычно, температурах и с использованием продукта на основе отбеливателя, чтобы максимально снизить риск передачи", - говорится на сайте Национальной службы здравоохранения Великобритании. Димитров также рекомендует как можно чаще держать чистыми свои мобильные телефоны во время путешествий. Протрите чистую салфетку салфеткой из 70-процентного изопропилового спирта или распылите дезинфицирующее средство и протрите весь телефон", - порекомендовал эксперт.

Аналогичным образом следует очищать любые другие твердые предметы, включая сам багаж.

СОБ.КОРР

Бейсенбі - Четверг, 29 қазан

ҚАЗАҚСТАН

Программа Qazaqstan отсуствует в связи с её несвоевременным предоставлением в газету

ХАБАР

06.00 «Тамаша»
07.00 М/с «Малышарики»
07.15, 18.00 «Удачная сделка»
09.15, 17.00 «Qalamaimyn»
10.20, 23.20 Т/х «Пауза»
12.00 Жаңалықтар. Новости
12.30 «COVID-19»
13.10 Сериал «Чужое гнездо»
14.00 «Дети сестёр»
15.00 Тұсаукесер «Бүгін»
16.00, 21.40 Т/х «Алпыстан асып барамын»
20.00 Қорытынды жаңалықтар
20.30 «Народный контроль»
21.00 Итоги дня
22.20 Т/х «Көкжал-2»
01.00 Т/х «Әсем әуен»

АСТАНА

06.00 «Өн мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00 «Үздік әзілдер»
08.00, 14.10 М/ф «Маша и Медведь»
09.50, 22.00 Т/х «Кекеш келін»
11.20, 21.00 Т/х «Сүлеймен Сұлтан»
12.30, 23.10 Т/х «Ұлы ханша»
14.00 Шыны керек
14.45 «Я больше не боюсь»
16.00 «Күлпәштің хикаялары»
17.00, 00.40 Т/х «Жақсы адам»
18.00 Т/х «Белгісіз жан»
20.00, 02.00 «Астана таймс»
02.50 «Біреудің есебінен»
03.35 «KazNet» ғаламторға шолу
03.55 Сериал «Не ври мне»
05.30 «Шімән апаның хикаялары»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 03.05 Т/х «Когда зовёт сердце»
06.45 «Той заказ»
07.15 «Басты жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «Мужское/женское»
12.00 «Қос лайк»
15.40 «На самом деле»
16.45 Х/ф «Катран»
18.00 «Басты жаңалықтар»
18.45 «Пусть говорят»
20.00 «Главные новости»
20.50 «Чужой район-2»
00.50 «Белые волки»
01.40 «П@ytina»
02.25 «Когда зовёт сердце»
03.10 «Той заказ»
03.35 «П@ytina»
04.20 «Ұшқалақ»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар»
07.30 «Мерекелік концерт»
08.30 Т/х «Сағыныш»
10.00 «Новости»

Жексенбі - Воскресенье, 1 қараша

ҚАЗАҚСТАН

Программа Qazaqstan отсуствует в связи с её несвоевременным предоставлением в газету

ХАБАР

06.00 «Өмір-өзен»
09.00 «Самопознание»
09.10 «Кім мықты?»
10.20 «Про спорт»
10.50 «Мимино»
12.30 «Семьянин»
14.45 Т/х «Көкжал-2»
18.30 «Мәжіліс.kz»
19.00 «Aitystar»
21.00 Ақпарат арнасы «7 күн»
22.00 «Большая неделя»
23.10 Т/х «Пауза»

АСТАНА

06.00, 03.30 «Өн мен әзіл»
07.00, 03.10 «KazNet»

Жұма - Пятница, 30 қазан

ҚАЗАҚСТАН

Программа Qazaqstan отсуствует в связи с её несвоевременным предоставлением в газету

ХАБАР

06.00 Тамаша
07.00 М/с «Малышарики»
07.15, 18.00 «Удачная сделка»
10.20 «Qalamaimyn»
10.20, 00.25 Т/х «Пауза»
12.00 Жаңалықтар. Новости
12.30, 20.40 «COVID-19»
13.10 Сериал «Чужое гнездо»
14.00 «Дети сестёр»
15.00 Тұсаукесер «Бүгін»
16.00, 21.40 «Алпыстан асып барамын»
20.00 Қорытынды жаңалықтар
20.40 «Хабар»
21.00 Итоги дня
23.20 Профессиональный бокс
01.20 «Әсем әуен»

АСТАНА

06.00 «Өн мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00, 16.30 «Үздік әзілдер»
08.00, 14.10 М/ф «Маша и Медведь»
09.30, 22.00 Т/х «Кекеш келін»
11.20, 21.00 Т/х «Сүлеймен Сұлтан»
12.30, 23.10 Т/х «Ұлы ханша»
14.00 Шыны керек
14.45 сериал «Я больше не боюсь»
16.00 Документальный фильм
17.00, 00.40 Т/х «Жақсы адам»
18.00 Т/х «Белгісіз жан»
20.00, 02.00 «Астана таймс»
20.55 Loto 5/36
02.50 «Біреудің есебінен»
03.35 «KazNet» ғаламторға шолу
03.55 Сериал «Не ври мне»
05.30 «Шімән апаның хикаялары»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Той збазар»
07.00 «Басты жаңалықтар»
07.45 «Жұма уағызы»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «Мужское/женское»
12.00 «Қос лайк»
15.35 «Давай поженимся»
16.30 «Непутёвы заметки»
16.45 «Жди меня» Казахстан
20.00 «Главные новости»
20.50 «Поле чудес»
22.10 «Медвежья хватка»
23.00 «П@ytina»
00.00 «Медвежья хватка»
01.50 «П@ytina»
02.35 «Заң сөйлесін»
03.35 «П@ytina»
04.20 «Ұшқалақ»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.30 «Мерекелік концерт»
08.00 Т/х «Сағыныш»
09.30 «Новости»

08.45 «Телохранитель»
13.00 «Три аккорда»
14.40 «X Factor»
15.45 Х/ф «Дальнобойщик»
18.00 «Basty bagdarlama»
18.35 «Дастархан»
20.00 «Аналитика»
21.00 «Лучше всех»
22.00 «П@ytina»
23.00 «Лучше всех»
01.00 «П@ytina+»
02.00 «Дастархан»
03.00 «Тамаша city»
03.45«П@ytina+»

КТК

07.05 «Көңілді Отбасы»
07.50 «Құс жолы»
09.30 «Сеяться разрешается»
11.40 «Как выйти замуж»
15.30 «Аталар сөзі»
16.50 «Лучшее лето нашей жизни»
21.00 «Портрет недели»
22.00 «Хороший день»
00.00 «Иная реальность»

10.ң0 «По ту сторону смерти»
12.50 «Отпуск за период службы»
15.00 «Тайная любовь»
17.00 Т/х «Өмір Сабағы»
18.00 Т/х «Кектен туған махаббат»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00 «Дау-Дамайсыз»
20.35 «КТКweb»
21.00 Вечерние новости
21.40 «Окончательный приговор»
01.15 «Дау-дамайсыз»
01.40 «КТкweb»
02.40 «Мерекелік концерт»
02.20 Т/х «Кектен туған махаббат»
03.40, 04.30 Т/х «Қара теңіз»

ЖЕТІСУ

07.00 Әнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 TV-сабақ
18.00 Жаңалық
18.15 Новости
18.30 «Сыралғы» /тікелей эфир/
19.30 «Бүгін» /тікелей эфир/
20.00 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
20.15 «Абай-175»
20.30 Жаңалықтар
21.00 Д/ф «Кең ауқымда»
21.30 Новости
22.00 «Болмыс» ток-шоуы
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости
23.55 Әнұран

31 КАНАЛ

06.00 «Ризамын»
06.20, 02.30 Алдараспан, Шанашар, нысана әзілдері
06.45 «Информбюро»
07.50, 22.10 Сериал «Ганга»
10.00 «What's Up?»
11.15, 21.00 Сериал «Поселенцы»
12.25 «Знахарь»
15.00 «Кел, татуласайық!»
18.00 «Экстрасенсы-детективы»
20.00 «Информбюро»
00.15 «Кел, татуласайық!»
04.00 Ризмын
05.00 Әзіл студио

7 КАНАЛ

06.00 «Қуырдак»
06.20 «Дұрдараз ғашықтар»
07.50, 22.20, 04.00 Т/х «Элиф»
09.00 Сериал «Тайны госпожи Кирсановой»
10.15 Сериал «Горячая точка»
12.30 «Первы среди равных»
13.00, 20.20 Т/х«Жалдамалы қалыңдық»
14.00, 02.50 Т/х «Азулы Әулет»
15.10, 21.10 Т/х «Сен жалғыз емессің»
15.50, 02.10 Скetchком «Q-елі»
16.40 Шоу «Удивительные люди»
19.00 «Дизель-шоу»
21.50 Т/х «Ата-Ана. Бала-Шаға»
23.20 Х/ф «Нереальная любовь»
01.10 Сериал «Слуга народа-3»
04.50 «Өз ойым»

Сенбі - Суббота, 31 қазан

ҚАЗАҚСТАН

Программа Qazaqstan отсуствует в связи с её несвоевременным предоставлением в газету

ХАБАР

06.00 «Ду-думан»
07.00 «Жұлдызым» концерт
09.00 «Өзін-өзі тану»
09.10 «Кім мықты?»
10.20 «Q-бренд»
10.30 «Пәленшеевтер-3»
11.10 «Бойжеткен. Всё из-за неё»
12.50 «Aitystar»
14.30 «Мимино»
16.10 Т/х «Алпыстан асып барамын»
19.10 «Қазақконцерт әлемі: Бізге 60 жыл»
20.10 «Отдел журналистских исследований»
21.00 Ақпарат арнасы «7 күн»
22.00 Вечер профессионального бокса
01.30 Т/х «Пауза»

АСТАНА

06.00, 03.15 «Өн мен әзіл»
06.30, 02.55 «Әзілстан» жасырын камера
07.00 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и Медведь»
09.50, 22.00 Т/х «Кекеш келін»
11.20, 21.00 Т/х «Сүлеймен Сұлтан»
12.30, 23.10 Т/х «Ұлы ханша»
14.00 «1 минут» интеллектуалдық шоу
15.00 «Q-travel»
15.30 Х/ф «Биыл сөзсіз күйеуге шығамын-3»
18.00 Т/х «Белгісіз жан»
20.00 «Үздік әндер»
20.55 «Loto 6/49»
00.40 «Bas Times»
02.10 «Той жыры»
02.35 «KazNet» ғаламторға шолу
04.00 «Не ври мне»
05.35 «Шімән апаның хикаялары»

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Граница»
07.00 «Тамаша city»
07.55 «Ұшқалақ»
08.10 «Басты жаңалықтар»
09.00 «Медвежья хватка»
13.10 «Фабрика грез»
13.35 «Клуб весёлых и находчивых»
15.25 Х/ф «Забытое преступление»
17.35 «Парламент онлайн»
18.00 «Сенбілік жаңалықтар»
18.35 Шоу «Қызық лайв»
20.00 «X Factor»
21.05 «Телохранитель»
22.00 «П@ytina»
23.00 «Телохранитель»
01.10 «Шутки в сторону-2: Миссия в Майами»
03.00 «П@ytina+»
03.45 «Тамаша city»

КТК

07.05 «КТК қоржынынан»
07.50 Т/х «Кеш келген махаббат»
08.40 «Базар жоқ алаңы»
09.35 «КТКweb»
10.00 «Смеяться разрешается»

17.30 «Денсаулық»
18.00 «Спорт-тайм»
18.15 «Тарихи тұлғалар»
18.30 «Олжа»
19.05 «Ұлт құндылығы»
19.30 «Әкелердің әңгімесі»
20.15 «Абай-175»
20.30 Апта /қаз/
21.30 Апта /рус/
22.10 К/ф «Язык разбитого сердца»
00.10 Әнұран

31 КАНАЛ

06.00, 04.00 «Әзіл студио»
07.10 «Мы дома»
08.50, 15.25 М/с «Маша и Медведь»
10.00 «Готовим с Адель»
10.30 Х/ф «Алиса в зазеркалье»
13.15 «What's Up?»
13.30 «Біз үйдеміз»
16.50 Х/ф «Дети шпионов-4»
18.50 Х/ф «Последний охотник на ведьм»
21.00 «Экстрасенсы против

12.50 «Окончательный приговор»
16.30 «Аталар сөзі»
18.00 «Құс жолы»
21.00 «Большие новости»
22.00 «Как выйти замуж»
01.20 К/ф «Арман»
02.25 «Базар жоқ алаңы»
03.10 «Мерекелі концерт»
03.40, 04.30 «КТК қоржынынан»

ЖЕТІСУ

07.00 Әнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 М/ф «Тобот»
10.30 «Спорт тайм»
11.00 «Болмыс»
12.00 «Әкелердің әңгімесі»
12.40 «Әсем әуен»
13.00 «Арнайы репортаж»
13.30 «Экорейд»
14.00 «Олжа»
14.30 «Ұлт ұлағаты»
15.00 Е.Қыстаубаевтың әзіл мен ән кеші
17.00 «Полиция қызметі»
17.20 «Әсем әуен»
17.30 «Сильные духом»
18.00 Жаңалық
18.15 Новости
18.30 «Қателік»
19.05 «Спасая жизни»
19.30 «Жүрек сөзі»
20.00 «Ауылдағы ағайын»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Тарих парақтары»
21.30 Новости
22.00 «Суреттегі қаһарман» үнді фильмі
00.25 Әнұран

31 КАНАЛ

06.00, 04.00 «Әзіл студио»
06.20 «Информбюро»
07.20 «Біз үйдеміз»
09.00 «Готовим с Адель»
09.30 «Битва экстрасенсов»
12.30 М/с «Маша и Медведь»
13.30 «Мы дома»
15.25 Х/ф «Алиса в зазеркалье»
18.10 Х/ф «Дети шпионов-4: Армагеддон»
20.00 Х/ф «Шанхайский переводчик»
22.10 Х/ф «Невозможное»
00.45 Концерт «Шаншар жана бағдарлама»
02.40 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері
05.00 Ризамын

7 КАНАЛ

06.00 «КТА лигасы»
08.15 «Айнаонлайн»
09.00 М/с «Фиксики»
09.20 «О здоровье: понарошку и всерьёз»
09.50 «Посольство красоты»
11.00 «Дизель шоу»
12.40 Х/ф «Агент Коды Бэнкс»
15.00, 17.10, 02.00 Скetchком «Q-елі»
15.30 Т/х «Ата-Ана. Бала-Шаға»
18.30 «А» Жолбасы: Екінші бөлім
20.45 Шоу «Удивительны люди»
00.00 Х/ф «Невероятные приключения Факира»
03.20 Т/х «Жалдамалы қалыңдық»
04.50 «Өз ойын»

детективов»
23.00 «Нере?»
00.40 Х/ф «Когда останешься один»
03.00 «Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері»
05.00 Ризамын

7 КАНАЛ

06.00 Концерт «Сәлем, ұлы дала»
08.10 «Айнаонлайн»
09.00 «Юмор!Юмор!Юмор!»
10.40 «Дом надежды»
15.00, 03.00 Д/ф «Ігілек иелері»
15.30 «Ата-Ана. Бала-Шаға»
16.30 Т/х «Жалдамалы қалыңдық»
21.00 Х/ф «Весёлые каникулы»
23.00 Х/ф «Гоголь.Страшная месть»
01.15 Х/ф «Проект «А»: Часть вторая»
03.25 Т/х «Жалдамалы қалыңдық»
05.30 «Қуырдақ»

АҚПАРАТТЫҚ ХАБАРЛАМА

БЖЗҚ САЛЫМШЫЛАРЫНЫҢ ЗЕЙНЕТАҚЫ ЖИНАҚТАРЫ 12,2 ТРИЛЛИОН ТЕҢГЕДЕН АСТЫ

«БЖЗҚ» АҚ-дағы зейнетақы жинақтары ағымдағы жыл басынан бері 1,4 трлн теңгеге немесе 13%-ға ұлғайды. Осылайша 2020 жылдың 1 қыркүйегінде зейнетақы жинақтарының жалпы сомасы 12,2 трлн теңгеден асып түсті.

Зейнетақы жинақтарының негізгі сомасы міндетті зейнетақы жарналары (МЗЖ) есебінен қалыптасты, оның мөлшері 11,9 трлн теңге немесе жинақтардың жалпы көлемінің 97,6% құрады. Міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары (МКЗЖ) бойынша зейнетақы жинақтарының сомасы 294 млрд теңге (өсім 2,4%), ал ерікті зейнетақы жарналары (ЕЗЖ) бойынша зейнетақы жинақтарының сомасы 2 млрд теңгеден (өсім 0,02%) асты.

2020 жылдың басынан бері салымшылардың шоттарына жалпы көлемі 685,6 млрд теңге зейнетақы жарналары аударылған, ол алдыңғы жылдың 8 айындағы көрсеткіштен 8% асып түсті.

Жыл басынан бергі төлемдер 117,5 млрд теңгені құрады, олардың басым бөлігі жасы бойынша төлемдерге (39,5 млрд теңге), Қазақстан Республикасынан тыс ТТЖ кету (23,3 млрд теңге), сақтандыру ұйымдарына аударымдар (31,5 млрд теңге), мұрагерлерге (19,8 млрд теңге), жерлеуге (2,4 млрд теңге) берілген. 2020 жылдың басынан бастап 1 қыркүйектегі

жағдай бойынша Қор салымшыларының шоттарына 871,9 млрд теңге таза инвестициялық табыс есептелді, бұл өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 443,1 млрд теңгеге артық. Ал 2019 жылдың 8 айындағы таза инвестициялық табыс 428,8 млрд теңгені құрағанын естеріңізге саламыз.

БЖЗҚ 2013 жылғы 22 тамызда «ГНПФ» ЖЗҚ» АҚ негізінде құрылды. БЖЗҚ құрылтайшысы және акционері – Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің «Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті» ММ арқылы Қазақстан Республикасының Үкіметі. БЖЗҚ зейнетақы активтерін сенімгерлікпен басқаруды Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі жүзеге асырады. 2016 жылғы 1 қаңтардан бастап зейнетақы активтерін басқару тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар жасау қызметі Қазақстан Республикасының Президенті басшылық ететін Ұлттық қорды басқару кеңесіне берілді. Зейнетақы заңнамасына сәйкес БЖЗҚ міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын, ерікті зейнетақы жарналарын тартуды, зейнетақы төлемдерін, зейнетақы жинақтары мен төлемдерін жеке есепке алуды жүзеге асырады, салымшыға (алушыға) зейнетақы жинақтарының жай-күйі туралы ақпарат береді (толығырақ www.enprf.kz сайтында).

ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАРДЫҢ ЗЕЙНЕТАҚЫ ЖИНАҚТАРЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫМЫ ҚАНДАЙ?

Соңғы кездері біздің салымшылар арасындағы ең өзекті сауал зейнетақы жинақтарының сомасына қатысты болып жүр.

Отандастардың көпшілігін БЖЗҚ-дағы зейнетақы жинақтарының бір бөлігін «ала аламыз ба?» деген сауал толғандыруда.

Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев 2020 жылдың 1 қыркүйегіндегі Қазақстан халқына Жолдауында 2021 жылы БЖЗҚ салымшылары өз зейнетақы жинақтарының бір бөлігін тұрғын үй сатып алуға, емделуге және қаржы компанияларының басқаруына беру үшін ала алатындықтары туралы айтты.

Осыған байланысты мемлекет басшысының тапсырмасы бойынша ағымдағы жылдың соңына дейін барлық қажетті нормативтік-құқықтық актілерді түпкілікті қабылдау үшін дайындық жұмыстары жүргізілуде.

Ал әзірше салымшыларымыздың 2020 жылдың 01 қыркүйегіндегі зейнетақы жинақтарының бүкіл ел көлеміндегі құрылымын ұсынамыз.

Сонымен өз шоттарында зейнетақы жинақтары бар 10 870 610 міндетті зейнетақы жарналары салымшыларының (алушыларының) 5 615 939 – ерлер болса, 5 254 671 – әйел азаматшалар. Олардың жалпы жинағы 11 942 813 млн. теңге, оның ішінде 7 040 032 млн. теңге ер азаматтарға тиесілі, ал 4 902 781 млн. теңге – әйелдердің шотында.

Мына сомадағы зейнетақы жинақтарына: 500 мың теңгеге дейін – 5 906 632 адам; 501 мың теңгеден 1 млн. теңгеге дейін - 1 590 837 адам;

1 млн. теңгеден 3 млн. теңгеге дейін - 2 348 114 адам; 3 млн. - 5 млн. теңгеге дейін - 634 188 адам; 5 млн. - 8 млн. теңгеге дейін - 238 931 адам; 8 млн. теңгеден асатын сомаға - 151 908 адам ие.

Бұл ретте ерлердің зейнетақы жинақтарының орташа сомасы 1 254 мың теңге, ал әйелдерде – 933 мың теңге. Алайда бүкіл жинақтаушы зейнетақы жүйесі қолданыста болған кезең ішінде жарналарды тұрақты түрде аударып отырған адамдардың зейнетақы жинақтары жағдайы болса, онда 1998 жылдан бері зейнетақы жарналарын ай сайын аударып отырған салымшылардың арасында ер азаматтардың жинақтарының орташа сомасы 5,8 млн теңге, ал әйелдерде 4,4 млн теңге.

БЖЗҚ 2013 жылғы 22 тамызда «ГНПФ» ЖЗҚ» АҚ негізінде құрылды. БЖЗҚ құрылтайшысы және акционері – Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің «Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті» ММ арқылы Қазақстан Республикасының Үкіметі. БЖЗҚ зейнетақы активтерін сенімгерлікпен басқаруды Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі жүзеге асырады. 2016 жылғы 1 қаңтардан бастап зейнетақы активтерін басқару тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар жасау қызметі Қазақстан Республикасының Президенті басшылық ететін Ұлттық қорды басқару кеңесіне берілді. Зейнетақы заңнамасына сәйкес БЖЗҚ міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын, ерікті зейнетақы жарналарын тартуды, зейнетақы төлемдерін, зейнетақы жинақтары мен төлемдерін жеке есепке алуды жүзеге асырады, салымшыға (алушыға) зейнетақы жинақтарының жай-күйі туралы ақпарат береді (толығырақ www.enprf.kz сайтында).

САЛЫМШЫЛАР ҮШІН

11 МИЛЛИОННАН АСТАМ ҚЫЗМЕТТІ ОНЛАЙН ФОРМАТТА АЛДЫ

Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры 2020 жылғы 1 қыркүйектегі жағдай бойынша өз салымшыларына 11,8 миллион қызмет көрсетті. 2019 жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда көрсеткіштер аздап, 0,9%-ға төмендеді. Бұл ретте қауіпті вирустың таралуына жол бермеу және қызметкерлер мен халықтың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында бірқатар шектеу шараларын қабылдауға тура келген эпидемиологиялық жағдайға және коронавирустық індетке (COVID-19) қарамастан БЖЗҚ салымшылары қызметтерді толық көлемде алуды жалғастырды.

БЖЗҚ салымшыларына көрсетілген қызметтер көлемін жоғары деңгейде сақтап қалуға Қордың электрондық жүйелерінің озық жұмыс істеуінің арқасында қол жеткізілді. Ағымдағы жылдың 1 қыркүйегіне көрсетілген барлық қызметтердің 92,4% немесе 10,9 млн. операция онлайн-форматта өткізілді. Өткен жылмен салыстырғанда электрондық қызметтердің танымалдығы 13,2% өсті. БЖЗҚ-ның сайтында да, ұялы қосымшасында да бар Жеке кабинет арқылы салымшылардың көпшілігі үйден шықпай-ақ бірқатар қызмет түрлерін ала алады, олар: жеке зейнетақы шотынан үзінді-көшірме алу, жеке зейнетақы шотының деректемелеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу, ЖЗШ-ның болуы туралы анықтама алу, 1 немесе 2 топтағы мүгедектіктің мерзімсіз уақытқа белгіленуіне байланысты зейнетақы төлемдерін тағайындау туралы өтініш беру, төлемге және (немесе) көшуге байланысты берілген өтініштің орындалу мәртебесін қадағалау және т.б.

Шектеу шаралары жеңілдетіліп, Қор филиалдары күндізгі жұмыс режимінде ашылғаннан кейін қабылдауға алдын ала жазылу, желдету, ылғалды жинау және дезинфекциялау сияқты

барлық қауіпсіздік шараларын сақтай отырып, салымшылардың бір бөлігіне Қордың кеңселерінде қызмет көрсетіле бастады. 2020 жылдың сегіз айында филиалдарда 820,8 мың қызмет көрсетілді.

БЖЗҚ-ның Барып қызмет көрсету бөлімдері 1 қыркүйектегі жағдай бойынша Қор салымшыларына 74,4 мың қызмет көрсетті. Қазіргі уақытта осы бөлімдер қатаң санитарлық-эпидемиологиялық шараларды сақтап, штат санының 50%-дан аспайтын санын тарта отырып, жұмыс істеуде. Бұл ретте алдын ала кеңес беру (оның ішінде қызметтерді онлайн немесе жүзбе-жүз алу мүмкіндігін тексеру) жүзеге асырылады. Міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын есепке алу бойынша жеке зейнетақы шоттарын ашу (оның ішінде міндетті кәсіптік зейнетақы жарнасы есебінен зейнетақымен қамсыздандыру туралы шартқа қосылу туралы өтініштер) және халықтың әлеуметтік осал топтарына жататын (1-2 топтағы мүгедектер) салымшыларға (алушыларға) барып қызмет көрсету қажеттілігі туындаған жағдайда, олар барып қызмет көрсетуді барлық санитариялық-эпидемиологиялық шараларды сақтай отырып, жүзеге асырады.

Естеріңізге сала кетейік, БЖЗҚ-ның кейбір қызметтерін «Қазпошта» АҚ Ұлттық пошта операторының 300 бөлімшесінен де алуға болады. Мәселен, салымшылар үшін бұрын жақын маңдағы ірі елді мекендерге бару қажет болған қызметтерді және БЖЗҚ-ның қызмет көрсету орталықтары жоқ ауылдардағы қызметтерді де алу мүмкіндігі пайда болды. Осылайша жыл басынан бері «Қазпошта» бөлімшелері арқылы салымшылар 2392 қызмет алды.

Айта кетейік, БЖЗҚ міндеттерінің бірі - сапалы кеңес беру қызметтерін көрсету және Қордың салымшылары мен алушылары үшін ақпараттық арналарды дамыту. Ағымдағы жылдың 8 айында өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда салымшылардың

кері байланыс арналары арқылы жасаған өтініштерінің саны 2,4 есеге ұлғайды, 2019 жылдың сәйкес кезеңінде 410,7 мың өтініш берілсе, 2020 жылы 942,3 мың өтініш берілді.

БЖЗҚ салымшылары мен алушылары 1418 нөмірі арқылы (Қазақстан бойынша қоңырау шалу тегін) байланыс орталығына қоңырау шалып, кеңес ала алады. Сондай-ақ, ақыл-кеңестерді www.enprf.kz корпоративтік сайтынан, +7 777 000 14 18 нөмірі бойынша WhatsApp және Viber чат-боттары арқылы және БЖЗҚ-ның Facebook, Instagram, ВКонтакте, Twitter Telegram, Одноклассники әлеуметтік желілеріндегі ресми парақшаларынан алуға болатынын естеріңізге саламыз.

БЖЗҚ 2013 жылғы 22 тамызда «ГНПФ» ЖЗҚ» АҚ негізінде құрылды. БЖЗҚ құрылтайшысы және акционері – Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің «Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті» ММ арқылы Қазақстан Республикасының Үкіметі. БЖЗҚ зейнетақы активтерін сенімгерлікпен басқаруды Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі жүзеге асырады. 2016 жылғы 1 қаңтардан бастап зейнетақы активтерін басқару тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар жасау қызметі Қазақстан Республикасының Президенті басшылық ететін Ұлттық қорды басқару кеңесіне берілді. Зейнетақы заңнамасына сәйкес БЖЗҚ міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын, ерікті зейнетақы жарналарын тартуды, зейнетақы төлемдерін, зейнетақы жинақтары мен төлемдерін жеке есепке алуды жүзеге асырады, салымшыға (алушыға) зейнетақы жинақтарының жай-күйі туралы ақпарат береді (толығырақ www.enprf.kz сайтында).

СҰРАҚ-ЖАУАП

1. Менің фармкомпанияда дайын дерлік заттарды өндіру цехында жұмыс істеп жүргеніме бірнеше апта ғана болды. Жұмыс берушім мен үшін міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын аударуға тиіс пе? Егер аударатын болса, ол оны өз есебінен жасай ма, әлде менің жалақыымнан шегере ме?

Міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары (МКЗЖ) есебінен зейнетақы жинақтарына Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 31 желтоқсандағы № 1562 қаулысымен бекітілген Өндірістердің, жұмыстардың, пайдасына міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын төлеу жөніндегі агенттер меншікті қаражаты есебінен міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын жүзеге асыратын, еңбек жағдайлары зиянды жұмыстармен айналысатын жұмыскерлер кәсіптерінің тізбесінде көрсетілген кәсіптер бойынша жұмыс істейтін азаматтардың құқығы бар.

Мамандықтар тізімін <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P1300001562> сілтемесі бойынша көруге болады.

Осы тізімге сәйкес Сіз жұмыс уақытыңыздың кемінде 80% аталған өндірістердің:

- барлық атаулардағы аппаратшы;
- біліктеуші;
- шпедиңгші

сияқты технологиялық үрдісінде жұмыс істеген жағдайда, Сіздің жұмыс берушіңіз міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын аударуға міндетті.

Жұмыс беруші МКЗЖ салымшысы болып табылады. Ол өз қаражаты

есебінен қызметкердің пайдасына міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын жүзеге асырады.

Міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын тәртіппен зейнетақы жарналарын есептеу үшін қабылданатын қызметкердің ай сайынғы табысының 5 пайызы мөлшерінде белгіленеді.

2. Мен еңбек шарты бойынша екі ұйымда күзетші болып жұмыс істеймін. Екі компания да менің БЖЗҚ-дағы шотыма міндетті зейнетақы жарналарын аударуға тиіс пе?

«Қазақстан Республикасында зейнетақымен қамсыздандыру туралы» ҚР Заңының (Заң) 24-бабына сәйкес БЖЗҚ-ға міндетті зейнетақы жарналарын (МЗЖ) зейнетақы төлеу жөніндегі агенттер болып табылатын жұмыс берушілер Заңда белгіленген мөлшерлемелер бойынша төлеуге тиіс. Тісінше, жеке тұлғамен еңбек шартын жасасқан екі ұйым да БЖЗҚ-ға жұмыскердің пайдасына МЗЖ аударуға міндетті.

3. Салымшы қайтыс болған жағдайда зейнетақы жинақтары мұраға қалдырыла ма?

Жеке зейнетақы шоттарында жинақталған ақша салымшының (алушының) меншігі болып табылады және ол қайтыс болған жағдайда да Қорда мерзімсіз уақыт бойына сақталады.

«Қазақстан Республикасында

зейнетақымен қамсыздандыру туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 31, 32, 33-баптарына сәйкес міндетті, міндетті кәсіптік және ерікті зейнетақы жарналары есебінен зейнетақы жинақтары бар адам қайтыс болған жағдайда, оның зейнетақы жинағы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен мұраға қалдырылады.

Зейнетақы жинақтарын мұраға қалдыру өсиет немесе заң бойынша жүзеге асырылады. Өсиет болмаған немесе бүкіл мұраның тағдырын айқындай алмаған, сондай-ақ, азаматтық заңнамада белгіленген өзге де жағдайларда да зейнетақы жинағы заң бойынша мұрагерлікке берілуі тиіс.

Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексіне сәйкес мұраны алу үшін мұрагер мұраны ашу орны бойынша нотариусқа немесе заңға сәйкес мұраға құқық туралы куәлік беруге уәкілетті адамға, мұраны қабылдау туралы не мұраға құқық туралы куәлік беру туралы өтініш беру арқылы қабылдауы тиіс. Мұра ашылған күннен бастап алты ай ішінде, яғни Қор қалдырушы қайтыс болған күннен бастап алты ай ішінде қабылдануы мүмкін.

4. Әкем қайтыс болғаннан кейін, мен, қызы және жалғыз мұрагері ретінде оның зейнетақы жинақтарына үміткер боламын. БЖЗҚ-ға оның шотындағы сома туралы сұрау салуым керек пе немесе бірден нотариусқа жүгіне аламын ба?

«БЖЗҚ» АҚ «Қазақстан Республикасында зейнетақымен қамсыздандыру туралы» ҚР Заңына сәйкес салымшы (алушы) қайтыс болған жағдайда нотариустарға және шетелдік консулдық мекемелерге, олардың өндірісіндегі мұрагерлік істер бойынша жеке зейнетақы шотының және онда қаражаттың бар болуы туралы анықтама береді.

Осы мәселелер бойынша БЖЗҚ мен нотариустар арасындағы өзара іс-қимылды оңтайландыру үшін ҚР Өділет министрлігі, Республикалық нотариаттық палата, «ҰАТ» АҚ мен БЖЗҚ арасында «Е-нотариат» бірыңғай нотариаттық ақпараттық жүйесі мен БЖЗҚ ақпараттық жүйесінің өзара іс-қимылы туралы шарт жасалды.

Аталмыш Шарт аясында нотариустар БЖЗҚ-ға «Е-нотариат» бірыңғай нотариалдық ақпараттық жүйесінің көмегімен онлайн тәртібінде, яғни БЖЗҚ-ға хат жүзінде сауалдар жолдамастан, өздерінің өндірісіндегі мұрагерлік істер бойынша қайтыс болған салымшылардың (алушылардың) Қорда жеке зейнетақы шотының және онда ақшаның болуы туралы сауалдар жолдай алады.

БЖЗҚ өз кезегінде салымшылар мен алушылар нотариалды куәландырылған немесе расталған құжаттарды ұсынған жағдайда «Е-нотариат» бірыңғай нотариалдық ақпараттық жүйесіне сауал жолдап, салымшылар мен алушылардың қорға ұсынған құжаттарына қатысты жасалған

нотариалдық әрекеттер бойынша ресми растау құжатын ала алады.

Бұл қызмет сіздің уақытыңызды айтарлықтай үнемдейді және артық қағаз құжат айналымын жоюды.

5. Табыстың 10% мөлшерінде зейнетақы жарналарын төлеу – ҚР әрбір азаматының міндеті екенін білемін. Ал салымшылардың қандай құқықтары бар?

Сіз МЗЖ салымшысы ретінде ерікті зейнетақы жарналары есебінен зейнетақымен қамсыздандыру туралы шарт жасауға құқығыңыз бар.

Сондай-ақ, Қор салымшыларының белгіленген кесте бойынша, 1 және 2 топтағы мүгедектіктің мерзімсіз болып белгіленуіне, ҚР шегінен тыс тұрақты тұруға кетуіне, алушының қайтыс болуына (жерлеуге, мұрагерлікке) байланысты ерікті зейнетақы жарналары есебінен зейнетақы төлемдерін ресімдеуге құқығы бар.

Сонымен қатар, Сіз өз зейнетақы жинақтарыңызды БЖЗҚ-дан зейнетақы аннуитеті шарты бойынша сақтандыру ұйымына аударуға, сондай-ақ, өзіңіздің зейнетақы жинақтарыңыздың жай-күйі туралы ақпаратты сізге ыңғайлы кез келген күні алуға құқылысыз.

Деректемелеріңізді (жеке және байланыс ақпаратыңызды) өзгерту, сондай-ақ, жинақтаушы зейнетақы жүйесіне және зейнетақы активтерін инвестициялық басқару жөніндегі қызметке қатысты барлық мәселелер бойынша кеңес алу да Сіздің құқығыңыз болып табылады.

АШЫҚ ӘНГІМЕ

– Ұлан Әлдибекұлы, мәдениеттің маңызы тереңде жатыр. Идеологияның басты құралы да осы мәдениет. Өзіңіз басқарып отырған саланың аты дардай болғанымен, қылдай нәзіктігі үзіліп кетсе, жалғануы да қиын. Көзге көріне бермейтін тұстары тағы бар. Бұған не дейсіз?

– Сауалыңыз орынды, әрі күрделі. Өңімені әріден тартып тұрсыз. Бірінші адамдарға қатысты мәдениетті алайық. Ол сіз бен біздің қарым-қатынасымыз. Сөйлей білу, әріптесті сөзге тарта білу, мәселен мінезі тік, басына нөқта салдырмайтын пенделер бар. Соларды шу асауды жалынан сыйпап тұрып, құлағынан басып, басына жүген салғандай ырқыңа көндіру, болмаса, томаға-тұйық адамды ішке тартып бұлбұлша сайрату аса мәдениеттілікті талап етеді. Бұл адамға деген қарым-қатынастың мәдениеті. Екінші – іс барысындағы мәдениет, өзің атқарып отырған қызметті бүге-шүгесіне дейін толық зерделей білу, оларды үйлестіру, жауапкершілікті талап ету. Сіздің айтып отырғаныңыз осы мәдениет пен идеология. Оған, білім, өнер, спорт, денсаулық саласы жатады. Жалпы, мәденеиет саласында жүргендердің мінездері қызық. Кейде теңіздей толқып, асып-тасып жүреді. Бірде, бір-бірін тұртпектеп, алакөз болып тұрады да, бір қарасаң құшақтасып, арқа-

МӘДЕНИЕТ – АДАМЗАТ ӘЛЕМІНІҢ АЙНАСЫ

жарқа болып тұрғанын көріп, кім дос, кім дұшпан екенін білмей, дәп боласың. Бұл – өнер адамдарындағы құбылыс мәдениеті. Үшінші, жүріс-тұрыс, киім-кieu, іс-әрекеттегі мәдениеттілік. Бұл адамның өзіне байланысты. Идеологияны басқарып отырған соң тәлім-тәрбиені тереңнен қозғап отырғаныңызды жақсы түсінемін. Бүгінгі таңдағы мәдени көзқарастар алуан түрлі болып тұр. Мұны өзіңіз де жақсы білесіз. Тәуелсіздік алған жылдардан бері өнерде шекара жоқ деген пиғылмен батыстың жабайы әдетіне үйірсек болдық. Етімізден өтіп, сүйегімізге батып кеткені сонша, туған баласынан жеріп, үлкенді сыйламау сынды әдепсіз мәдениеттен арыла алмай келеміз. «Ұлттық код», «рухани қазынамыз» қандай еді. Көшпенді елдің мәдениетіндей мәдениет әлемде жоқ, осыны кері қайыра алмай әлек болып жүрген жоқпыз ба?

– Бұл сауалды төтесінен қоюдағы мақсат – идеологияның тізгінін ұстап жүрген мәдениетті шенділердің өзі, мәдени жұтандығын көрсетіп қояды. Демек, «торғай сойса да қасапшы сойсын» деген тәмсілді тегін айтпаған болар. Ендігі тұста аудандағы мәдени ошақтар жайлы ойыңызды білсек?

– Журналистік көзқарасыңызды жақсы білемін, түсінемін. Елдің ішінде жиі жүресіз, көппен тілдесесіз. Өзіңіз өнер сахнасында жүргендіктен осындай жайттарды бірден аңғаратын боларсыз. Жалпы, идеология деген қылдан да нәзік, дау-дамайы көп, мақтауынан сынауы басым дүние ғой. Сондықтан біреулерге ұнап, біреулерге жақпай қалуымыз бек мүмкін. Бірақ, өз басым әдептен аттаған жерім жоқ, мәдениеттілігім іс барысында байқалады. Жұтандығым болса, айтып қойыңыз, бетке айтқанның айыбы жоқ. Қазір идеология құлдырады деп жүр. Оған да басты кінәны шенділерден көреді. Ел ішіндегі береке-бірлік пен ынтымақты ұйыстыра білу де оңай шаруа емес. Қылдай нәзік деп өзіңіз айттыңыз ғой. Біздің міндет – сол қылдай нәзікке қылау түсірмей, «арбаны да сындырмай, өгізді де өлтірмей» алып жүру. Ал, оған білімің мен біліктілігің жетпесе, әрине, көзге шыққан сүйелдей бадырайып тұрады.

ЖАЛПЫ МӘДЕНИЕТТІҢ ӨРІСІ КЕҢ. ТЕАТР, КИНО, КІТАПХАНА, МҰРАҒАТТАР, МҰРАЖАЙЛАР, МӘДЕНИЕТ ҮЙІ ТАҒЫ БАСҚА ДА ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ ТІЗБЕКТЕУГЕ БОЛАДЫ. ЕҢ ӨЗЕКТІСІ АДАМНЫҢ ӨЗІН-ӨЗІ ҰСТАЙ БІЛУІ. СОНЫ-МЕН ҚАТАР БІЗДЕ АДАМДАРМЕН ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТАҒЫ МӘДЕНИЕТТІЛІКТІ САҚТАЙ БІЛУ ДЕ ЖЕТІСПЕЙ ЖАТАДЫ. ӘСІРЕСЕ, ИДЕОЛОГИЯ САЛАСЫНДА ҚЫЗМЕТ АТҚАРЫП ЖҮРГЕН ШЕНДІ-ШЕКПЕНДІЛЕР МӘДЕНИЕТТІҢ БАЙЫ-БЫНА ТЕРЕҢ БАРА БЕРМЕЙДІ. МӘДЕНИ ӨРЕКЕТ, МӘДЕНИ ОРТА, МӘДЕНИ ИГІЛІКТЕР МЕН ҚАЖЕТТІЛІКТЕР ЖӘНЕ МӘДЕНИ ҰЙЫМДАР МЕН ҰЖЫМДАР АРАСЫНДАҒЫ ҚАРЫМ-ҚАТЫНЫС ИДЕОЛОГИЯНЫҢ ТЕРІСІН ИЛЕП ОТЫРҒАНДАРҒА АСА ЖАУАПКЕРШІЛІКТІ ТАЛАП ЕТЕДІ. БҮГІНГІ ӘНГІМЕ ОСЫ АРНАДА ӨРБІМЕК. ОСЫ БАҒЫТТАҒЫ КӨКСУ АУДАНЫ ӘКІМІНІҢ ОРЫНБАСАРЫ, ИДЕОЛОГИЯҒА ЖАУАПТЫ ТҰЛҒА ҰЛАН ӘЛДИБЕКҰЛЫ ДОСЫМБЕКОВ-ПЕН БОЛҒАН СҰХБАТТЫ НАЗАРЛАРЫҢЫЗҒА ҰСЫНАМЫЗ.

Енді мәдени ошақтарға қарай ауыссақ, ауданда 10 мәдениет ошағы бар. Қазіргі таңда Зылиха Тамшыбай ауылындағы мәдениет үйіне күрделі жөндеу жұмыстары жүруде. Оған 500 млн.-ға жуық қаражат бөлінген. Бұйырса, қазан айының 15-і мен 20-ы аралығында аяқталады деп жоспарлап отырмыз. Айнабұлақ ауылдық округінде ағымдық жөндеу жұмыстары жүргізілді. Өзіңіз білесіз, жақында Мұқаншы ауылдық округінде амбулатория ашылды. Одан кейін Айнабұлақ ауылдық округінде жаңадан фельдшерлі-акушерлі пункт салынууда. Ол қараша айында ашылады. Бұл жұмыстардың барлығы жұмыспен қамту жол картасы аясында жасалуда.

– Мәдениет ошақтарына күрделі жөндеу жұмыстары жүргізіліп жатқан ауылдарда адам саны тұрақты ма? Көшіп келіп жатқандар көп пе, әлде кетіп жатқандар ма?

– Негізі өсім бар. Шамамен 4 мыңға жуық адам тұрады. Жалпы, Еңбекші ауылдық округі 4 елді мекенді құрайды. Кеңарал, Бесқайнар, Зылиха Тамшыбай, Қаратал, Бесқайнар ауылында да мәдениет үйі бар, әр мәдениет үйінде үйірмелермен қатар қосымша сабақтар да өткізіліп тұрады. Келер жылы Алғабас, Ақтекше, Жетіжал ауылының мәдениет үйінде ағымды жөндеу жұмыстарын жүргізсек деген жоспарымыз бар. Облыстық мәдениет басқармасына ұсыныс жібердік. Сонымен қатар мәдениет ошақтарында орналастырылған 9 кітапханамыз бар. Ой-өрістің дамуына, кітаптың үлесі орасан зор.

Кітапқұмарлар азайды, елдің бәрі интернетке көшті деген дақпырт сөздерді құлағымыз шалып қалып жатады. Алайда, ауылдағы кітапханалардың өз оқырмандары бар. Оны пандемия кезінде анық байқадық, кітапқа сұраныс көп болды. Қазір оқырман саны артуда. Кейбір кітапханалар электронды түрге ауысуда, жаңадан кітап қорлары көбеюде. Кітапхананың қазір атқарып жатқан рөлі өте жоғары. Сөбебі, пандемия кезінде барлығы кітапты серік етті, оның үстіне оқушылар ҰБТ-ға дайындаларда кітапханадан кітап іздейді. Басым бөлігі, тарихи, әдеби кітаптарды іздеп, алып оқиды. Өткенде бір пысықай «кітапханаларды жабу керек» депті. Бұл қате пікір. Кітапхананы жабудың ешқандай қажеті жоқ. Керісінше, ашып, жандандыру керек. Алғаш нарықтық жүйеге көшкен тұста мәдениет үйлеріне құлып салынып, біраз кітапхананы жауып тастаған еді. Соның зардабын біз әлі күнге дейін тартып келеміз. Негізі арнайы берілген тарификация бойынша кітапханада 18 адам қызмет атқаруда. Әр кітапханада бір, кейбірінде екі, тағы бірінде үш қызметкерден жұмыс істейді.

– Бұл жақсы жаңалық екен. Кітапқа сұраныс артса, демек жас толқынның ой санасы өзгерген болып тұр ғой. Кітапхана жайлы сырға қанықтық. Жалпы, 2000 жылы «Мәденит жылы» болып бекітілді. Содан бері мәдениет саласы толығып келеді. Алайда, кей өңірде әлі де мәдениет үйі жоқ. Сіздердің ауданда ашылмаған мәдениет үйі бар ма? Мысалы, болашақта

салынады немесе мәдениет үйі қажет деген?

– Бәрі рет-ретімен жасалуда. «Мәскеу да бір күнде салынған жоқ» демекші, ондай сұраныстар бізде де бар. Жасырып жабудың қажеті жоқ. Жарлыөзек ауылдық округінде 3 мыңға жуық халық бар. Осы елді мекен мен Мұсабек ауылына біз сұранысты беріп қойғанбыз. Негізі, Жарлыөзек ауылына мәдениет үйі керек, халық саны артуда, демек олардың рухани қазынаға қанығып, боуақытында мәдениет үйлеріне шоғырлануы қажет. Таланттың көбі ауылда, «ел іші – өнер кеніші» демекші, бәрі де ауыл мәдениетінен бастау алады ғой. Бізде Қабылиса, Жетіжал ауылдық округіндегі мәдениет үйлерінде домбыра бойынша үйірмелер ашылған. Қазір тәрбиелеп жатқан шәкірттері бар. Ал, Үлгілі балалар оркестрі Лабасы ауылдық округінің мәдениет үйіне қарайды. Балалардың саны артып, домбыраға және ұлттық өнерге қарай бейімдеу жоспарлы түрде жүргізілуде. Көбі домбыра тартқысы келеді, сыбызғы да ойнағысы келеді, бірақ алдында айтқандай, мамандар тапшы. Рухани жаңғыруға қатысты әр мектепке арнайы жоспар жүктеліп, ұлттық салт-дәстүрді насихаттау бойынша тапсырмалар берілген.

– XX ғасырда ғимарат салу деген таң болмай қалды. Тіпті облыс орталығында 55 күнде 200 адамға арналған аурухана да салынды. Мәдениет үйі де салынар. Бірақ, онда халыққа мәдени қызмет көрсететін кадр мәселесі қай деңгейде?

– Қазір қай салада болмасын кадр жетіспеушілігі сезіледі. Кешегі кеңестік кезеңде «іс тетігін кадр шешеді» деген ұран болған. Колледждерден бастап жоғары оқу орындарында мәдени саланың мамандары даярланады. Қазір екінің бірінде диплом бар. Ол шынайы ма, жоқ жалғанба жұмысқа орналасып, қызмет атқара бастағанда көзге шалынады. Қазір бізде жалпы 88 қызметкер бар, оның 60-қа жуығы арнайы әдіскер, музыкант тағы басқа мамандар. Бірақ, мамандар қажет, қазір іздестіріп жатырмыз. Әсіресе қосымша үйірмелер ашқанға кадр керек.

– Мұқыры ауылындағы халық театры қазір аудан орталығына келді. Халық атағын қорғап алды ма, әлде алмады ма?

– Мұқыры халық театры атағын қорғап алды. Одан бөлек, Үлгілі балалар оркестрі және Көксу толқыны бар. Осы үшеуінің де халықтық атақтары бар. Театрда нақты 16 штат берілген. Мұқыры ауылдық округіне қарайды, қазір онлайн режимде жұмыстарын жүргізуде. Пандемияға қарамай, сақтық шараларын ұстанып дайындықтарын жүргізуде. «Көксу толқыны» кеңестер одағы кезінде атағы дүркіреген. Шығармашылық деңгейі қазір көңілден шығады. Ал, театрға қатысты, бізге мықты режиссер керек. Біз сұраныс бергенбіз. Өзіңізге де белгілі театрда барлығы режиссерге байланысты, режиссердің қаражаты аз болғандықтан, маман тапшы. 60-70мың жалақыға ешкім жұмыс істегісі келмейді. Мәдениеттің тағы бір саласы – спорт. Ауданда бір көтеруден, қол күрестен әлем деңгейінде атағы бар ағаларымыз бар. Ол кісілер қазір өз істерін өскелең ұрпаққа насихаттап жүр. Қол күрестен Абдуали Тастанов деген ағамызға арнайы штат ашылып, орталық спорт мектебінде жаттықтырушы болып жұмыс жасайды. Әр ауылдан өз топтарын ашқан, сақтық ережелерін сақтап жүргізуде. Ауданда 1255 мектеп жасындағы бала спортпен айналысады. Жалпы халыққа шаққанда 30 пайызға жетеді. Батыржан Оңғаров атындағы орталық стадионы былтыр жаңартылып, аудандық спорт мектебі қазір сол жерге орналастырылды. Жанынан дене шынықтыру, сауықтыру орталығы салынууда. 12 спорт түрінен жаттықтырулар жүргізілетін кешен биыл іске қосылады.

– Сұхбаттасуға уақыт бөлгеніңізге көп-көп рахмет, еңбектеріңіз жемісті болсын!

Айтақын МҰХАМАДИ

СУДЕБНАЯ СИСТЕМА

КУЛЬТУРА СУДЕБНОГО ЗАСЕДАНИЯ

ПОРЯДОК В СУДЕБНОМ ЗАСЕДАНИИ ДОСТИГАЕТСЯ ЧЕРЕЗ ТОЧНОЕ СОБЛЮДЕНИЕ ПРОЦЕССУАЛЬНЫХ НОРМ, А ТАКЖЕ НОРМ СУДЕБНОЙ ЭТИКИ ВСЕМИ УЧАСТНИКАМИ (СУДОМ; ЛИЦАМИ, УЧАСТВУЮЩИМИ В ДЕЛЕ; ИНЫМИ УЧАСТНИКАМИ ХОЗЯЙСТВЕННОГО ПРОЦЕССА). К ОБЩИМ УСЛОВИЯМ СУДЕБНОГО РАЗБИРАТЕЛЬСТВА ОТНОСИТСЯ И ОПРЕДЕЛЕННЫЙ ЗАКОНОМ РИТУАЛ СУДЕБНОГО ЗАСЕДАНИЯ, КОТОРЫМ ОБЕСПЕЧИВАЕТСЯ УВАЖЕНИЕ К СУДУ И ВОЗМОЖНОСТЬ БЛАГОПРИЯТНОГО РАССМОТРЕНИЯ ДЕЛА.

В этой связи,повышение культуры проведения судебных процессов является важным условием обеспечения эффективности правосудия и повышения имиджа судебной власти. Более того,актуальность данной темы заключается еще в том, что осуществление правосудия в точном соответствии с законом обеспечивает предупредительное и воспитательное воздействие судебных решений.

Культура судебного процесса заключается в неуклонном соблюдении судьями и специалистами хозяйственных судов, лицами,участствующими в деле,а также иными участниками хозяйственного процесса требований хозяйственного процессуального и иного законодательства.

Немаловажное значение для повышения культуры судебных процессов имеет внешняя обстановка суда.Высокая культура судебного процесса требует хорошей, добросовестной подготовки к рассмотрению дела судей,прокурора,адвоката, глубокого знания ими дела.Одним из

обязательных условий культуры судебных процессов является своевременное открытие судебного заседания,а также соблюдение времени перерывов и распорядка судебного заседания.

В настоящее время введенная обязательная система аудио,видеозаписи всего судебного разбирательства способствует обеспечению законности,объективности,а также порядка и дисциплины всех участников процесса.

Рассмотрение дел должно проводиться судами на основе точного соблюдения законности,в полном соответствии с процессуальным законодательством.Председательствующий по делу по делу призван обеспечивать лицам,участвующим в судебном заседании,возможность реального осуществления прав,предоставленных им законом,соблюдать нормы,гарантирующие равенство сторон.

Арман АМАНГАЛИЕВ,
ведущий специалист Талдыкорганского городского суда.

АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ ПРОЦЕДУРЫ РЕГУЛИРОВАНИЯ СПОРОВ

Всем известно, что с 1 января 2016 года действует новый ГПК РК. Одним из новшеств в этих нормативных актах является продвижение альтернативных процедур регулирования споров.Существуют виды APC: переговоры, медиация, претензионный порядок. Дополнен исполнительный надписью,партиципативной процедурой,судебной медиацией.

Исполнительная надпись – нотариальные действия нотариуса.Новый хорошо забытый старый вид деятельности нотариуса,направленный на проведение примирительных процедур.Исполнительная надпись применяется при условии предоставления документов, подтверждающих бесспорность задолженности или иной ответственности должника перед взыскателем, а также если со дня возникновения права на иск прошло более трех лет.Партиципативная процедура является совершенно новой процедурой, суть которой заключается в ведении переговоров участниками спора при активном участии адвокатов без судьи или другого нейтрального третьего лица.В этой процедуре адвокаты должны содействовать примирению спорящих сторон и нахождению взаимовыгодного решения, так как исход партиципативной процедуры зависит от них.

Стороны в медиации не только решают спор путем переговоров,но и стараются сохранить дружественные отношения после медиации.При разрешении спора в проце-

дуре медиации стороны не стараются доказать правоту или обосновать требования и возражения,а наоборот стараются достичь такого разрешения конфликта,которое устраивало бы обе стороны.

Для расширения сферы применения медиации и уменьшения нагрузки на судей, процедура медиации внедрена в судебную систему.В целом,утвержденные судом соглашения об урегулировании спора в порядке суд медиации и классической медиации, а также соглашение в порядке партиципативной процедуры имеют такую же юридическую силу, как мировое соглашение. Следовательно,принудительное исполнение данных соглашений производится по правилам исполнения мирового соглашения.

Примирительные процедуры регулируется главой 17 Гражданского Процессуального Кодекса РК. Мировое соглашение (мировая сделка) это договор,которым стороны прекращают спор или устраняют иную неопределенность в своих правоотношениях посредством взаимных предоставлений (уступок). Иными словами мировое соглашение – это обычный гражданско-правовой договор,которым стороны прекращают судебный спор и устанавливают новые права и обязанности.

Мадина АХМЕТЖАН,
главный специалист-секретарь судебного

НОВОСТИ

ПОСТАВЛЕНО ОКОЛО 500 АППАРАТОВ ИВЛ

НА СЕГОДНЯШНИЙ ДЕНЬ В РЕГИОНЫ КАЗАХСТАНА ПОСТАВЛЕНО 498 ЕДИНИЦ АППАРАТОВ ИСКУССТВЕННОЙ ВЕНТИЛЯЦИИ ЛЕГКИХ, ПЕРЕДАЕТ МИА «КАЗИНФОРМ» СО ССЫЛКОЙ НА ПРЕСС-СЛУЖБУ МИИР РК.

Закрыта потребность в городах Нур-Султан — 126 ед., Алматы — 64 ед. и Шымкент — 156 ед., частично закрыта потребность в Акмолинской — 3 ед., Алматинской — 32 ед., Актюбинской — 25 ед., Кызылординской — 53 ед. и Павлодарской — 39 ед. областей. В процессе доставки находятся 276 ед. аппаратов в Кызылординскую, Алматинскую, Актюбинскую, Павлодарскую, Туркестанскую и Карагандинскую области.

На стендовых испытаниях находятся 377 аппаратов ИВЛ, также 349 ед. аппаратов готовы к отгрузке. В целом, планируется поставка 1,5 тысячи ИВЛ во все регионы страны. Полностью поставки и ввод в эксплуатацию планируется завершить к 15 октября текущего года.

По данным МИИР РК, в Казахстане действуют 2 предприятия с государственным участием, на которых налажено производство аппаратов ИВЛ — ТОО «Казахстан Аселсан инжиниринг» (г. Нур-Султан) и АО «Тыныс» (г. Кокшетау). Данные предприятия являются дочерними организациями Национальной компании «Казахстан инжиниринг». Учитывая сложившуюся эпидемиологическую ситуацию в стране, вызванную пандемией коронавируса, и нехватку аппаратов искусственной вентиляции легких, ТОО «Казахстан Аселсан инжиниринг» за короткое время освоено производство, стационарных аппаратов искусственной вентиляции легких.

Также, АО «Тыныс» было произведено и поставлено 680 мобильных аппаратов ИВЛ «Кокчетав-4П. По отзывам медицинских специалистов аппарат ИВЛ отличается своей предельной простотой и надежностью в применении, не зависит от электрических источников питания. Мощность предприятия составляет 500 аппаратов ИВЛ в месяц.

Помимо этого, АО «Тыныс» производит портативные аппараты ИВЛ «Кокчетав 3», а также различную номенклатуру медицинских изделий, в том числе многоразовые маски, инвалидные коляски и т. Д.

В МИИР также ответили, что основным видом деятельности данных предприятий является производство высокотехнологичной продукции для нужд Вооруженных Сил Республики Казахстан и ряда других стран, а производство аппаратов ИВЛ было налажено в рамках государственного заказа, направленного на удовлетворение потребности медицинских учреждений. При возникновении дополнительной потребности предприятия готовы осуществить производство и поставку указанной медицинской техники и продукции в любом требуемом количестве, заверили в ведомстве.

ГЛАВНЫЙ САНИТАРНЫЙ ВРАЧ ОБЛАСТИ ОТМЕНИЛ ДЕЙСТВИЕ ПРЕЖНЕГО ПОСТАНОВЛЕНИЯ ОСЛАБЛЕНИЯ КАРАНТИННЫХ МЕР И СООБЩИЛ О НОВЫХ ОГРАНИЧЕНИЯХ В СВЯЗИ С РОСТОМ КОЛИЧЕСТВА БОЛЬНЫХ КОРОНАВИРУСОМ, СООБЩАЕТ SPUTNIK.

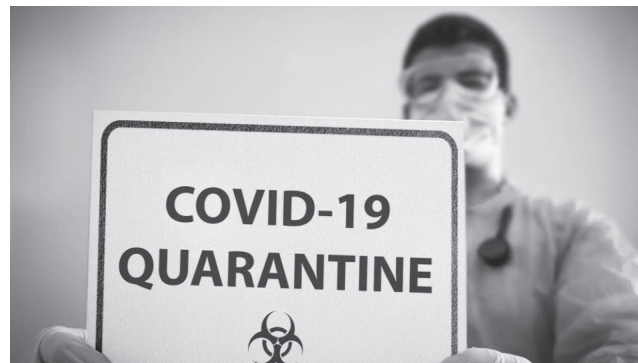
В ОБЛАСТИ УЖЕСТОЧАЮТ КАРАНТИН

Главный государственный санитарный врач Алматинской области Ергали Сыдыманов подписал новое постановление об ужесточении карантина с 7:00 понедельника, 19 октября.

Согласно документу, по области приостанавливают работу объектов общественного питания (столовые, кафе, кофейни, рестораны и другие заведения) вместительностью более 50 посадочных мест.

Приостанавливают работу всех дошкольных организаций, за исключением дежурных групп в количестве до 15 человек, а также работу всех развлекательных объектов — ночные клубы, выставки, бильярдные и компьютерные клубы, детские игровые площадки, батуты в закрытых помещениях и другие развлекательные заведения.

Общественному транспорту разрешена перевозка пассажиров с межрейсовым интервалом не более пяти минут в часы пик с 6:00 до 10:00 и с 17:00 до 20:00.

Также постановлением санврача вступает в силу запрет на перемещение более трех человек, за исключением членов одной семьи, а также ограничение на выход на улицу граждан старше 65-лет.

Под полным запретом остается проведение зрелищных спортивных мероприятий, выставок, форумов, конференций, семинаров, а также семейных, памятных и торжественных мероприятий со скоплением людей.

МИНЗДРАВ РК ЗАПРЕТИЛ СПОРТСМЕНАМ ВЫЕЗЖАТЬ ЗА ГРАНИЦУ

Причина ограничительных мер — интенсивное распространение коронавирусной инфекции.

Министерство здравоохранения Республики Казахстан из-за эпидемиологической ситуации в стране и принимаемых мер по недопущению распространения коронавирусной инфекции запретило спортсменам выезд за границу, сообщает zakon.kz.

Причина ограничительных мер — интенсивное распространение коронавирусной инфекции.

В связи с ростом заболеваемости в мире, в целях усиления контроля на границе запрещен выезд за пределы страны спортсменов для участия в учебно-тренировочных сборах и соревнованиях; сокращено число авиарейсов с Украиной, ОАЭ, Германией и Республикой Беларусь, — говорится в сообщении ведомства.

Отметим, что сборная Казахстана по футболу, БК «Астана» и ХК «Барыс» проводят на выезде календарные матчи. По всей видимости, по ним будет приниматься отдельное решение.

ОНЛАЙН СЕМИНАР

«ҚАЗАҚСТАНДА КОММЕНТАТОРЛАР

КЕЗ КЕЛГЕН ҚОҒАМДА АЗАМАТТАРДЫҢ ДЕНСАУЛЫҒЫ МЫҚТЫ БОЛУЫ ҮШІН СПОРТПЕН ШҰҒЫЛДАНУ КЕРЕК. СПОРТ – ҰЗАҚ ӘРІ САПАЛЫ ӨМІР СҮРУДІҢ КЕПІЛІ. «ШЕВРОН» КОМПАНИЯСЫ ДЕМЕУШІЛІГІМЕН ТҮРКІТІЛДЕС ЖУРНАЛИСТЕР ҚОРЫ ҰЙЫМДАСТЫРҒАН ВЕБИНАРЛАР ШЕҢБЕРІНДЕГІ БҰЛ ЖОЛҒЫ ОНЛАЙН ЖҮЗДЕСУ ОСЫ БАҒЫТТЫ ҚАМТЫДЫ.

"ТҮРКІТІЛДЕС ЖУРНАЛИСТЕР ҚОРЫ" ҚҚ
«ӘЛЕУМЕТТІК ЖУРНАЛИСТИКА:
БАҚ-ТАҒЫ ӘЛЕУМЕТТІК МӘСЕЛЕЛЕР»
ОНЛАЙН ЖУРНАЛИСТИКА КУРСЫ

**ВЕБИНАРЛАР
СЕРИЯСЫ**

Бек Төлеуов,
журналист.

**СПОРТ ЖУРНАЛИСТИКАСЫНДАҒЫ
ӘЛЕУМЕТТІК ЖАУАПКЕРШІЛІК**

12 қазан,
2020 жыл.
Сағат: 20.00.
(Нұр-Сұлтан уақыты бойынша)

«Спорт журналистикасындағы әлеуметтік жауапкершілік» тақырыбында өткен вебинарда медиа тренер Бек Төлеуов БАҚ өкілдеріне әлемдік және отандық спорт журналистикасындағы жаңа үдерістер, спортты бизнес көзіне айналдырудың жолдары, спорттағы PR, жергілікті кәсіпорындардың корпоративтік әлеуметтік жауапкершілігін орындауда спортқа көңіл бөлуі туралы айтты. Ал онлайн жүздесуді қор Президенті Нәзія Жоямергенқызы ашып, жүргізді.

«Журналистикадағы ерекше саланың бірі – спорт деп білемін. Мұның өзіне адам жайдан жай келе

салмайды», – деп бастады әңгімесін Бек Төлеуов. Өз сөзінде ол кәсіби спорт журналисі қандай болуы керек, спорт журналистері үшін маңызды деген аспектілер туралы тоқталды. Айтуынша, бұл саладағы журналиске ең алдымен спорт түрін жетік білу маңызды. Сонымен қатар халықаралық олимпиада комитетіне мүше елдердің туларын, кодтарын ажырата білу керек. Бұл спорт журналисі үшін өте маңызды дүние. Сондай-ақ, тілді жатық етуде спорт тақырыбында жазған қазақ тіліндегі кітаптарды оқу аса маңызды. «Мәселен, қазақ спорт журналистикасының атасы

Сейдахмет Бердіқұловтың, осы ағамыздан тәлім алған Несіп Жүнісбаевтың жазған кітаптарын, кейінгі толқын Қыдырбек Рысбектің жазған дүниелерін ерекше атап өтсем болады. Егер, спорт журналистикасына қызығатын болсаңыздар, міндетті түрде осы адамдардың кітаптарын бір рет қарап шықса, артық болмайды. Мұнымен қоса, эфир кезінде, яки болмаса мақала жазуда спорт журналисінің бейтарап болғаны жөн. Ешқандай бір командаға жанкүйерлік танытпауы тиіс. Бұл әсіресе, комментаторларға ауадай қажет. Сондай-ақ, мүмкіндігінше шет тілін білу аса маңызды: бірінші кезекте ағылшын тілін, одан кейін испан, француз тілдерін білсе артық болмайды.

Әлемде спортты табыс көзін әкелетін саланың бірі деп есептейді. Яғни, ол медаль мен кубоктан ғана тұрмайды. Мәселен, шет елдік кәсіпкерлер қаржысының бір бөлігін спорт саласына құйып жатады. Оған Ресейдегі Роман Абрамовты, Лондонның «Челси» командасын сатып алған Алишер Усмановты мысал етуге болады. Жалпы, қаншама атақты байлар спортқа ақша салып жатады. Неге? Себебі, спорт арқылы олар өздерінің брендин қалыптастыруға, жарнама жасауға және табыс табуға да мүмкіндіктері бар. Бұл жағынан Қазақстанда ірі бизнесмендер спортқа көп ақша жұмсай қоймайды. Қазіргі кездегі мысал етіп алатын бір ғана адам – Қайрат Боранбаев. Ол Алматыдағы «Қайрат» кубогына қожайындық етеді. Бізде осындай бизнесмендер жетіспейді», – деген ол спорт деген бизнеске

айналғанда ғана өз-өзін ақтап, табыс әкелетіндігін айтады.

Әңгіме желісінде әріптесіміз спорт журналисіне қажет өзге де дүниелерді, көпке ой салатын спорттағы талай мәселені тілге тиек етті. Сонымен қатар спорттың әлеуметтік жауапкершілігі туралы да ойын ортаға салды.

«Қазақстан журналистикасы сияқты спорт журналистикасы да ұрпақтар сабақтастығынан айрылып қалды. Өз басым Несіп Жүнісбай ағамыздың мектебінен өттім. Қазір елімізде ұстаздық етуге қарым-қабілеті жететін журналистер баршылық. Мысалы, Бактияр Тайжан, Амангелді Сейітхан, Сәкен Сыбанбай,

кәсіби деңгейіне қатысты сын жиі айтылады. Қазақстанда комментаторлар мектебі жоқ, халықаралық терминдердің қазақша аудармасы ресми түрде бекітілмегендіктен, сөздер жиі қате аударылады», – дейді Бек Төлеуов.

Медиа тренер сабағы барысында сыбайлас жемқорлықтың кесірінен еліміздегі спорт саласының дамымай отырғаны, Ұлттық құрамада ел намысын қорғай алатын небір талантты жастарға қиянаттың жиі жасалатыны да сөз етілді. Мұнымен қоса журналистер тарапынан бұқаралық спортты дамытуға қатысты ұсыныстар да ортаға салынды.

Попросить включить

Алишер Усманов

Жауапкершілік

Меруерт Гринк

Алиш Берік

Алиш Абдыгалиев

Трибуналың пәлмасы. Нәтиже: есептеулерге байланысты проблеманы шешу. Мәселен, 300 на өнім мен өнім өндіретін, оныбы әлемдегі ең қызықтыққа жеткізіледі.

Спорт – бизнес құралы

Спорт – әлемде табыс, жарнама көзі

Есей Жеңісұлы ағаларымыз жас әріптестерге көп нәрсе үйрете алар еді. Олардың потенциалын біз дұрыс пайдалана алмағандықтан, кейбірі басқа салаларға кетті. Спорт комментаторларының

Вебинар барысында әріптесіміз аймақ журналистерінің қойған сауалдарына да жауап берді.

С. ҚАСЫМБЕКҚЫЗЫ.

ДЗЮДО

ҮЗДІКТЕР ЕЛ НАМЫСЫН ҚОРҒАЙДЫ

23-25 қазан күндері Мажарстан астанасы Будапештте IJF күнтізбесіндегі ұзақ үзілістен кейінгі алғашқы Grand Slam жарысы өтеді. Байрақты бәсекеге әлемнің 71 елінен 480 татами шебері қатысады.

Отандық дзюдошылар да турнирде бақ сынайтындардың қатарынан табылып, қазақстандық жанкүйерлерді қуантуға ниетті. Бас бапкер Айдын Смағұловтың айтуынша, лицензиялық турнирге ұлттық құраманың бірінші нөмірлі балуандары қатысады.

Атап айтар болсақ, Будапешт татаминде ел намысын Ғұсман Қырғызбаев (60 кг), Елдос Жұмақанов, Ерлан Серікжанов (66 кг), Жансай Смағұлов (73 кг), Дидар Хамза (81 кг), Ислам Бозбаев (90 кг), Айбек Серікбаев, Виктор Демьяненко (-100 кг) және Ерасыл Қажыбаев пен Ғалымжан Қырықбай (+100 кг) қорғайды.

egemen.kz

КИБЕРСПОРТ

ҚАЗАҚСТАН ҰЛТТЫҚ ОЛИМПИАДАЛЫҚ КОМИТЕТІ СТУДЕНТТІК КИБЕРСПОРТ ҰЛТТЫҚ ҚАУЫМДАСТЫҒЫ ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАНДЫҚ КИБЕРСПОРТ ФЕДЕРАЦИЯСЫМЕН БІРЛЕСІП, СТУДЕНТТЕРДІҢ КИБЕРСПОРТЫ ЛИГАСЫН ҚҰРҒАНЫН МӘЛІМДЕДІ.

СТУДЕНТТЕР ЛИГАСЫ ҚҰРЫЛДЫ

Қазақстан Республикасы Ұлттық олимпиадалық комитетінің бас хатшысы Андрей Крюков, Студенттік киберспорт ұлттық қауымдастығының президенті Асқар Нұрпейісов және Qazaq киберспорт федерациясының вице-президенті Евгений Богатырев Қазақстандағы студенттердің киберспорт саласы бойынша ынтымақтастық туралы меморандумға қол қойды.

Тараптар арасындағы ынтымақтастықтың негізгі мақсаттары - Қазақстандағы студенттердің киберспортын қолдау және дамыту. Ұлттық Олимпиадалық комитеті жастардың назарын олимпиадалық қозғалысқа аударып, оларды спортпен шұғылдануға шақырады деп үміттенеді.

«ҚазақстанҰлттықОлимпиадалық комитеті еліміздің ең ірі және беделді жоғарғы оқу орындарын біріктіретін жобаны белсенді жастармен жұмыс негізінде болашағынан үлкен үміт күтеді. Біздің міндетіміз – студенттер қауымдастығын белсенді өмір салтына баулып, олардың спорттық мәдениетін ертаратандыру. Жастар

платформасының тез танымал болуын қолдай отырып, Қазақстан Ұлттық Олимпиадалық комитеті жастардан олимпиадалық қозғалыс қызметіне өзара қызығушылық күтеді. Біз өз тарапымыздан осы жобаға олимпиадалық спорт түрлерімен шұғылданатын кәсіби атлеттер мен дене шынықтыру мен спорттың күнделікті өміріміздегі маңыздылығы туралы әңгімелесетін жетекші спортшыларымызды қатыстырмақпыз. Белсенді жастар арасында өзара ынтымақтастық болады деп сенеміз», – деп, ҚР Ұлттық Олимпиадалық комитетінің Бас хатшысы Андрей Крюков жаңа бағытта

атқарылатын жұмыс туралы пікірін білдірді.

Серіктестер үшін ынтымақтастық шеңберінде олардың бірінші кезектегі міндеті – студенттердің киберспорт түрлеріне арналған қазақстандық лигасын құру және дамыту болды. Сондай-ақ, ол тұрақты түрде өткізіліп тұрады және де төрт маусымнан тұратын болады. Бірінші маусым 2020 жылдың қазан айында басталады. Оған жеті университеттің командалары қатысады. Атап айтқанда, студенттік киберспорт ұлттық қауымдастығының мүшелері елордадан IT университеті, Ғұмарбек Дәукеев атындағы Алматы энергетика және байланыс университеті, Халықаралық ақпараттық технологиялар университеті, Қазақстан-Британ техникалық университеті, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Қ.Сатпаев және Халықаралық бизнес университеттері. Студенттік киберспорт ұлттық қауымдастығына басқа университеттерге кіру турнирдің екінші маусымынан бастап ашық болады.

Olympic.kz.

ОТЫЗ ТӨРТІНШІ СӨЗ

Жұрттың бәрі біледі өлетұғынын және өлім үнемі қартайтып келмейтұғынын, бір алғанды қата жібермейтұғынын. Қазақ осыған да, амал жоқ, нанады, анық өз ойына, ақылына тексертіп нанбайды. Және һемманы жаратқан құдай бар, ахиретте сұрау алады, жамандыққа жазғырады, жақсылыққа жарылғайды, жазғыруы да, жарылғауы да пенде ісіне ұқсамайды, бегірек есепсіз қунауы да бар, бегірек есепсіз жетістіруі де бар деп - бәріне сендік дейді. Жоқ, онысына мен сенбеймін? Олар сендім десе де, анық сенген кісіге уайым ойлап не керек? Осы екеуіне лайықты жақсылықты өздері де іздеп таба береді. Егерде осы екеуіне бұлдыр сеніп отырса, енді неге сендіре аламыз? Оны қайтіп түзете аламыз? Оларды мұсылман деп, қалайша иманы бар ғой дейміз?

Кімде-кім ахиретте де, дүниеде де қор болмаймын десе, білмек керек: еш адамның көңілінде екі қуаныш бірдей болмайды, екі ынтық құмарлық бірдей болмайды, екі қорқыныш, екі қайғы - олар да бірдей болмайды. Мұндай екі нәрсені бірдей болады деп айтуға мүмкін емес. Олай болғанда, қай адамның көңілінде дүние қайғысы, дүние қуанышы ахирет қайғысынан, ахирет қуанышынан артық болса - мұсылман емес. Енді ойлап қарай бер, біздің қазақ та мұсылман екен! Егерде екі нәрсе кез болса, бірі ахиретке керекті, бірі осы дүниеде керекті, бірін алса, бірі тимейтұғын болса,

сонда біреу ахиретке керектіні алмай, екінші бір кез келгенде алармын деп, жоқ, егер кез болмайтұғын болса, кең құдай өзі кеңшілікпенен кешіреді дағы, мына кезі келіп тұрғанда мұны жіберіп болмас деп, дүниеге керектіні алса, енді ол кісі жанын берсе ахиретті дүниеге сатқаным жоқ деп, нануға бола ма?

Адам баласына адам баласының бәрі - дос. Не үшін десең, дүниеде жүргенде туысын, өсуін, тоюын, ашығуын, қайғын, қазаң, дене бітімің, шыққан жерің, бармақ жерің - бәрі бірдей, ахиретке қарай өлуің, көрге кіруің, шіруің, көрден махшарда сұралуың - бәрі бірдей, екі дүниенің қайғысына, пәлесіне қауіпін, екі дүниенің жақсылығына рахатың - бәрі бірдей екен. Бес күндік өмірің бар ма, жоқ па?.. Біріңе-бірің қонақ екенсің, өзің дүниеге де қонақ екенсің, біреудің білгендігіне білместігің таластырып, біреудің бағына, малына күндестік қылып, я көрсекызарлық қылып, көз алартыспақ лайық па? Тілеуді құдайдан тілемей, пендеден тілеп, өз бетімен еңбегімді жандыр демей, пәленшенікін әпер демек - ол құдайға айтарлық сөз бе? Құдай біреу үшін біреуге жәбір қылуына не лайығы бар? Екі ауыз сөздің басын қосарлық не ақылы жоқ, не ғылымы жоқ бола тұра, өзімдікін жөн қыламын деп, құр «ой, тәңір-ай!» деп таласа бергеннің несі сөз? Оның несі адам?

ЖЫР-КЕРУЕН

Індет

Бір нәрсе жетіспейді көңілімде,
Қиялым суыртпақтай сөгілуде.
Адамдар, жан-жануар дертті болып,
Қатерлі боп барады өмір мүлде.

COVID-ті келетіндей көк ит деуге,
Құтырған жатырынан көп ит деуге.
Шетінен адамзатты жалмап жатыр,
Дәрменсіз пенде болдық қуыс кеуде.

Бұл өзі тегі жұмбақ індет болды,
Булығып үйден шықпау міндет болды.
Келеме сақтануға, қорқыныштан,
Әркім-ақ тұмшаланып жүрмек болды.

Жан-жаққа күдіктене қарар болдық,
Бір-бірлеп ас пен тойға барар болдық.
Көшеде бей-берекет жүреді деп,
Індетті бәзбіреуге жабар болдық.

Күш алып вирус өрті бара жатыр,
Келесі келмейтіндей жаңа ғасыр.

Дерт жайлап адамзатқа көрінбейтін,
Түбінде болатындай заманақыр.

Астыртын соғатындай «жансыз» желі,
Ғылымның теңеспеді әлсіз лебі.
Әлемнің даналары бірлеспесе,
Вирустың басылмастай аққан селі.

Бұл індет біреулерге жағатындай
«Сынақтан сылтау іздеп» табатындай.
Оларға өлім-жітім еленбейді,
Салықпен біраз байып алатындай.

Құлық-сұмдық, саясат араласып,
Жетектесіп белдерден барады асып.
Апаттардан пендеңді сақта Тәңір?!
Қарсы келе алмадық қара басып...

Кенжехан РАҚЫШ,
ақын, Қазақ журналистикасының
қайраткері.

ДЕНСАУЛЫҚ

ИНФАРКТЫҢ БАЙҚАЛМАЙТЫН БЕЛГІЛЕРІ

Кеудедегі айқын ауырсыну ғана емес, болар-болмас белгілер де жақын арада болатын инфаркттың белгісі болуы мүмкін. Бұл туралы Американдық жүрек қауымдастығында мәлім еткен.

«Үш адамның екеуінде инфаркттан бірнеше күн немесе тіпті апта бұрын енгіту және шаршау байқалады», – дейді дәрігерлер. Сонымен қатар, тершеңдік, құсу, жүрек айну, бас айналуы және ауруы жақындап келе жатқан инфарктты білдіреді.

Кардиологтар егде жастағы немесе диабетпен ауыратын науқастарда ешқандай белгілер болмауы мүмкін екенін де айтады. Мамандар кенеттен ауырған жағдайда не істеу керектігін айтып берді. Бірінші қадам –жедел жәрдем шақыру. Одан кейін отыру керек, егер бар болса, 300 мг аспириін ішіп, дәрігерлерді күту қажет.

Материал интернет желісінен алынды

Төлебаев көшесіндегі құрылыс дүкені

Төлебаев көшесіндегі тігін фабрикасы

Суретті түсірген: М. АҚМАТОВА